

PALANGOS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBA

SPRENDIMAS

DĖL PRITARIMO PALANGOS LOPŠELIO-DARŽELIO „ŽILVINAS“ 2024–2025 METŲ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMAI „PADEKIME AUGTI VAIKUI“

2023 m. gruodžio 21 d. Nr. T2-316

Palanga

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 8 punktu, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 7 straipsnio 4 dalimi, Ikimokyklinio ugdymo programų gairėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų gairių patvirtinimo“, Ikimokyklinio ugdymo kriterijų aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 18 d. įsakymu Nr. ISAK-627 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“, 3 punktu, Palangos miesto savivaldybės taryba n u s p r e n d ž i a:

1. Pritarti Palangos lopšelio-darželio „Žilvinas“ 2024–2025 metų ikimokyklinio ugdymo programai „Padėkime augti vaikui“ (pridedama).

2. Nustatyti, kad šis sprendimas galioja iki 2025 m. rugpjūčio 31 d.

Meras

Šarūnas Vaitkus

PRITARTA
Palangos miesto savivaldybės tarybos
2023 m. gruodžio 21 d. sprendimu Nr. T2-316

PATVIRTINTA
Palangos lopšelio-darželio „Žilvinas“ direktoriaus
2023 m. d. įsakymu Nr. V1-

PALANGOS LOPŠELIO-DARŽELIO „ŽILVINAS“ 2024–2025 METŲ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA „PADĖKIME AUGTI VAIKUI“

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Oficialus pavadinimas – Palangos lopšelis-darželis „Žilvinas“, trumpasis pavadinimas – lopšelis-darželis „Žilvinas“ (toliau tekste – Mokykla). Teisinė forma – biudžetinė įstaiga. Grupė ir tipas – ikimokyklinio ugdymo mokykla. Adresas – Sodų g. 63, Palanga, elektroninis paštas darzelis@palangoszilvinas.lt, interneto svetainės adresas www.palangoszilvinas.lt.

2. Vaikai ir jų poreikiai. Ikimokyklinio ugdymo programa „Padėkime augti vaikui“ (toliau tekste – Programa) siekiama užtikrinti 1–6 metų vaiko aktualių poreikių tenkinimą ir turtinimą:

2.1. žaidimo – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Mokytojai, nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje įsitraukdami į žaidimus, padeda vaikui augintis žaidimo gebėjimus;

2.2. saugumo – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Mokytojai, ugdydami vaikus, rūpinasi ne tik užtikrinti vaikų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukia į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu;

2.3. draugysčių – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, paramą, turėti draugų. Mokytojai kuria ugdymo(si) aplinką, kuri skatina vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge;

2.4. komunikavimo – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu ir kt.). Mokytojai sudaro sąlygas vaikams išbandyti įvairias komunikavimo priemones ir atrasti pagarbaus bei veiksmingo bendravimo būdus;

2.5. pažinimo džiaugsmo – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Mokytojai skatina vaikus kurti ir perkurti savo teorijas apie pasaulį, taikant ugdymo(si) procese įgytas patirtis;

2.6. kūrybinės saviraiškos – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Mokytojai kuria spontaniškų ir kryptingų veiklų galimybes, palankias atsiskleisti vaikų interesams ir gabumams.

Programa taip pat sukuria prielaidas atliepti ir tenkinti unikalius kiekvieno vaiko poreikius, tarp jų ir specialiuosius ugdymosi poreikius.

3. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą. Kiekvieno vaiko raida ir ugdymasis pasižymi unikaliais bruožais. Mokytojai pasitiki natūraliomis vaiko galiomis augti ir ugdytis, sudaro sąlygas prigimtiniams galioms plėtotis, pripažįsta ir gerbia skirtybes, pasiekimų įvairovę, kuria galimybes skleisti vaikų individualumui. Kiekvienas vaikas aktyviai mokosi, daugelį dalykų atranda pats, savo būdu ir laiku. Vaikai turi sumanymų, nuolatos ieško veiklų ir iššūkių, padedančių tobulėti. Mokytojai paremia vaikų iniciatyvas, parinkdami jiems aktualų turinį ir veiklas. Pritaikydami tam tikras pedagogines strategijas, metodus ir būdus vadovaujasi pažangių užsienio ir šalies metodinių sistemų praktikomis:

3.1. į vaiką orientuoto ugdymo teorija – į ugdymą mokytojai žvelgia iš vaiko perspektyvos. Ugdymo procese sudaromos sąlygos vaikams patiems aktyviai veikti, tyrinėti, kurti. Daugiau dėmesio skiriama spontaniškam, vaiko inicijuotam ugdymuisi. Mokytojai taiko įgalinančius, provokuojančius iššūkius, paremia vaiko ugdymąsi;

3.2. kontekstinio ugdymosi teorija – daugialype sąveika su socialine, kultūrine ir gamtine aplinka grindžiamas ugdymasis, kuriant ir pritaikant čia ir dabar atsirandančias ugdymosi situacijas. Vaikų ugdymas(is) vyksta Mokyklos vidaus ir lauko aplinkose, taip pat už Mokyklos ribų (parke, miške, prie jūros, mieste, muziejuose ir kt.). Mokytojas stebi, kuo vaikai domisi, kuria jiems aktualią aplinką, tikslingai parenka priemones. Vaikai turi galimybes pasirinkti veiklą, medžiagas, priemones, veikimo vietas, laiką, veikti vienam ar bendradarbiaujant, skirtingais būdais pristatyti veiklos būdus;

3.3. konstrukcionizmo teorija – vaikas geriausiai mokosi, kai aktyviai kuria, veikia. Mokymąsi veikiant, kuriant įgyvendinti padeda informacinės ir komunikacinės technologijos;

3.4. tyrinėjimais grindžiamo ugdymosi teorija – vaikai ugdomi aktyviai tyrinėdami: įsitraukia į diskusijas, kelia probleminius klausimus; ieško įrodymų, argumentų; formuluoja paaiškinimus iš turimų įrodymų; bendrauja ir pristato savo tyrinėjimus, jų išvadas kitiems. Vaikai iki trejų metų tyrinėja ir atranda spontaniškai, o supratimą parodo emocine reakcija ar kalba. Tyrinėjimų pagrindas yra natūralus vaikų smalsumas ir bandymai, kuriuos atlikdami vaikai įgyja tokių gebėjimų, kaip stebėjimas, klausinėjimas, lyginimas, gebėjimas apibūdinti, klasifikavimas, numatymas, matavimas ir kt. Mokytojas užduodamais klausimais kelia iššūkį vaikams ką nors stebėti, paaiškinti savo mąstymą; išvelgti, ką norėtų tyrinėti; daryti prielaidas ir pan.;

3.5. universalus dizaino ugdymuisi strategija – tai lanksti, visiems vaikams prieinama ugdymo(si) aplinka ir veiksmingas procesas, kuriame visiems vaikams yra sudaromos sąlygos žaisti, patirti ir ugdytis. Ši strategija leidžia užtikrinti socialinę ir edukacinę visų vaikų įtrauktį į ugdymo procesą. Galėdami rinktis alternatyvius tyrinėjimo, pažinimo ir dalyvavimo būdus, vaikai veikia savo tempu, pagal savo galias ir mokosi vieni iš kitų. Vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, jaučiasi lygiaverčiais dalyviais, visi kartu mokosi vieni kitus pažinti ir veikti žmonių įvairovėje;

3.6. įgyvendinamos lauko pedagogikos idėjos, kai ugdymasis iš uždarų vidaus aplinkų persikelia į Mokyklos lauko aplinkas, sukuriant ten visuminio ugdymosi galimybes: vaikai lauke ne tik stebi ar kitaip tyrinėja gamtą, bet ir piešia, skaičiuoja, rašo ir pan.

4. Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas. Mokykloje dirba kvalifikuota mokytojų ir pagalbos vaikui specialistų komanda: ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai, logopedai, specialieji pedagogai, judesio korekcijos mokytojai, meninio ugdymo mokytojai. Išreikšta pedagogų motyvacija profesiniam tobulėjimui, palankios sąlygos mokytis ir tobulėti, skleisti patirtį. Jie nuolat kelia savo kvalifikaciją kursuose ir seminaruose, dalijasi gerąja darbo patirtimi su miesto, respublikos pedagogais, dalyvaudami konferencijose, organizuodami metodines dienas, atviras veiklas, šventes, pramogas.

5. Švietimo teikėjo savitumas. Mokykla yra bendro tipo ikimokyklinė ugdymo įstaiga, teikianti ikimokyklinį, priešmokyklinį ir specialiųjų ugdymą vaikams nuo vienerių iki šešerių metų. Mokykloje veikia ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo grupės ir specialioji ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo grupė vaikams. Dauguma specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų ugdomi kartu su bendraamžiais bendrojo ugdymo grupėse. Jiems teikiama specialioji pedagoginė pagalba.

6. Mokyklos prioritėtinės veiklos kryptys:

6.1. specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų įtrauktis. Siekiama tenkinti konkretaus sutrikusios raidos vaiko individualius poreikius, tikslingai parenkant priemones, ugdymo(si) metodus, individualizuojant ugdymo(si) turinį, teikiant ugdymo(si) pagalbą ir paramą. Mokykloje plėtojami visi įtraukiojo ugdymo aspektai: įtraukioji socialinė aplinka, į vaiką orientuotas požiūris, tinkama fizinė aplinka, ugdymosi medžiaga, bendravimo galimybės visiems vaikams. Pagalbos vaikui specialistų (specialiųjų pedagogų, logopedų, judesio korekcijos mokytojų), ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo mokytojų ir jų padėjėjų sutelkta komandinė veikla užtikrina kiekvieno vaiko pasiekimų ir ūgties dermę. Individualizuotu, personalizuotu ugdymu sudaromos sąlygos visiems vaikams sėkmingai ugdytis, dalyvauti kasdienėje veikloje

pagal jų gebėjimus ir poreikius. Pagalbos vaikui specialistai ir mokytojai, tardamiesi su vaiko tėvais ir Mokyklos vaiko gerovės komisija, atsižvelgdami į vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimus, švietimo pagalbos tarnybos specialistų pateiktas išvadas bei rekomendacijas, specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams pritaiko ikimokyklinio ugdymo programą arba rengia ir įgyvendina individualias ugdymo programas, sistemingai reflektuoja vaikų pasiekimus, savo taikomas strategijas, vykdo įvairias prevencines ir socialines veiklas. Autistiško spektro sutrikimų turintiems vaikams taikomas struktūruotas ugdymas: struktūruojama fizinė aplinka, simboliškai vizualizuojamos atskiros erdvės, priemonės, pateikiamos užduotys, nurodymai, asmeniniai dienos tvarkaraščiai ir kt. Grupėse įrengtos poilsio, nusiramavimo erdvės. Specialiojoje grupėje veikia sensorinis kambarėlis, kuriame gausu sensomotorinių, šviesos, garso ir kt. terapijų priemonių;

6.2. vaikų sveikatos saugojimas. Kasdienėje veikloje taikomos įvairios patrauklios, fizinį vaikų aktyvumą skatinančios, formos. Mokytojai grupėse vykdo sveikatingumo projektus, dalyvauja respublikinio sveikos gyvensenos projekto „Sveikatiada“ inicijuotose veiklose, yra respublikinės ikimokyklinio ugdymo kūno kultūros pedagogų asociacijos nariai. Kiekvienais metais aktyviai dalyvauja Europos judumo savaitės renginiuose, respublikiniuose projektuose „Ikimokyklinukų žiemos olimpiada“ ir „Lietuvos mažųjų žaidynės“, akcijose „Rieda ratai rateliukai“, „Mažoji mylia“, „Sportuojantis koridorius“ ir kt. Mokytojų organizuojami įvairūs sveikatingumo renginiai padeda propaguoti sveikos gyvensenos idėjas ne tik vaikams, bet ir jų šeimoms bei socialiniams partneriams;

6.3. inžinerinis vaikų ugdymas(is). Ikimokyklinio ugdymo mokytojai, organizuodami STEAM veiklas, jau nuo ankstyvojo amžiaus didelį dėmesį skiria vaikų inžinerinio mąstymo ugdymui. Dalyvaujant mokytojų arba pačių inicijuotuose inžineriniuose žaidimuose ir projektuose, vaikai lavina kalbinius, intelektinius, kūrybinius ir komandinio darbo gebėjimus. Konstruodami, statydami, jie pradeda suvokti pirmuosius fizikinius dėsnius, reiškinius, ima aktyviau ir tikslingiau savo kalboje vartoti matematinės, techninės ir erdvines sąvokas. Inžinerinei vaikų kūrybai plėtoti Mokykloje yra kuriamos ir pritaikomos įvairios natūralios aplinkos bei objektai. Mobiliose kūrybinėse dirbtuvėse, keliant patrauklius inžinerinius iššūkius, vaikai yra skatinami ne tik projektuoti ir kurti panaudojant kaladėles, konstruktorius, „lego“, robotikos rinkinius, natūralias medžiagas, bet ir aiškintis pastatų, įrangos (tiltų, kelių, miestų, robotų ir kt.) savybes, tyrinėti įrenginių ir mechanizmų medžiagas, statinių stabilumą, galimus sujungimo būdus, įrenginių ir mechanizmų veikimo principą, priežasčių ir pasekmių ryšius. Supažindinimui su įvairiais objektais, jų tyrinėjimui naudojamos įvairios interaktyvios priemonės bei technologijos, sistemingai organizuojamos ekskursijos už Mokyklos ribų.

7. Regiono savitumas. Mokyklos pavadinimas parinktas pagal pasakos „Eglė žalčių karalienė“ motyvus. Joje ryškūs pajūrio regiono ypatumai, lietuviui charakteringi bruožai. Šios pasakos idėjos dažnai įsipina į ugdomąjį procesą ir yra svarbios plėtojant vaikų pilietinį ugdymą. Kasdienėje veikloje, taikant patyriminio ugdymo(si) metodus, vaikai skatinami atskleisti pajūrio krašto savitumą ir puoselėti regionui būdingas tradicijas bei papročius: organizuojami teminiai susitikimai su vaikų folkloro grupe „Kikilis“, įvairios pramogos, renginiai, projektai, apjungiantys bendrai veiklai ne tik Mokyklos, bet ir vietos bendruomenę, žygiai po miestą, pajūrio regioninio parko tyrinėjimai, ekskursijos į mieste esančius muziejus (Kurorto, Gintaro, Šunų ir kt.) ir kt.

8. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai. Tėvai tikisi, kad jų vaikai bus ugdomi kokybiškai. Mokyklos darbuotojai laiku ir lanksčiai reaguoja į šeimų lūkesčius ir nuosekliai tenkina visų poreikius. Svarbiausia, kad vaikai jaustųsi saugiai, būtų sveiki ir, aktyviai veikdami, įgytų visas kompetencijas, reikalingas sėkmingam mokymuisi mokykloje. Tėvai palankiai vertina prioritetingas Mokyklos veiklos sritis, taikomus inovatyvius ugdymosi metodus, džiaugiasi estetiška, jaukia bei šilta Mokyklos aplinka, reiškia didelį susidomėjimą saviraiškos renginiais, didžiuojasi vaikų laimėjimais įvairiuose konkursuose. Jie linkę bendrauti ir bendradarbiauti su mokytojais, pagalbos vaikui specialistais, domisi ugdymu, Mokyklos gyvenimu, noriai dalyvauja įvairiuose renginiuose.

9. Ikimokyklinio ugdymo programa „Padėkime augti vaikui“ atnaujinta vadovaujantis Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu, Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis, rekomendacijomis ikimokyklinio ugdymo pedagogams „Žaismė ir atradimai“, Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis, Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu bei

pagrindiniais teisiniais dokumentais, reglamentuojančiais ikimokyklinio ugdymo veiklą: Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Vaiko teisių konvencija, Mokyklos nuostatais ir kt.

II SKYRIUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

10. Humaniškumo – pripažįstama vaiko teisė būti kitokiam, jis gerbiamas kaip asmenybė, garantuojama jam teisė gyventi ir elgtis pagal prigimtį bei asmeninę patirtį, ugdytis ramioje, saugioje aplinkoje.

11. Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės – kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį.

12. Integralumo – siekiama visuminės vaiko raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas. Ugdymo turinys yra vientisas ir neskaidomas.

13. Įtraukties – sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę.

14. Žaismės – žaismingumas yra viso ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindinis bruožas, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla.

15. Aktyvaus ugdymo(si) – vaikas patirtį kaupia pats aktyviai veikdamas, bandydamas, eksperimentuodamas, bendraudamas ir bendradarbiaudamas, sąveikaudamas su aplinka ir daiktais.

16. Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą – skiriama pakankamai laiko kasdinei rutinai, tyrinėjimams, kūrybinei ir kt. veiklai.

17. Reflektyvaus ugdymo(si) – drauge su vaikais pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvaisto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę, savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).

18. Šeimos ir Mokyklos partnerystės – Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

III SKYRIUS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

19. Tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, vadovaujantis raidos dėsniniais, padėti vaikams išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, komunikavimo, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis.

20. Uždaviniai:

20.1. atpažinti kiekvieno vaiko poreikius, raidos ypatumus, gebėjimus ir, atsižvelgiant į juos, plėtoti individualias vaiko fizines, socialines, pažinimo, komunikavimo, kūrybines galias;

20.2. organizuoti ugdymą(si) derinant mokytojo suplanuotą ir spontanišką vaiko veiklą, taikant patirtinio ugdymo(si) metodus (projektus, tyrinėjimus, eksperimentavimą, žygius ir kt.), pripažįstant žaidimą – pagrindiniu ugdymo(si) būdu;

20.3. sudaryti sąlygas vaikams pozityviai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais bei vaikais, mokytis spręsti kasdienes problemas, suprasti savo ir kitų ketinimus, jausmus bei veiksmų pasekmes;

20.4. siekti, kad vaikai mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, tyrinėtų, keltų klausimus ir ieškotų atsakymų, pasirinktų veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ką išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius;

20.5. skatinti vaikus aktyviai dalyvauti Mokyklos gyvenime, išreiškiant save pasirinktomis raiškos priemonėmis.

IV SKYRIUS UGDYMO TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS

21. Ugdymo turinį mokytojai planuoja orientuodamiesi į vaiko ugdymosi pasiekimus, kurie sąlyginai yra jungiami į atskirų kompetencijų struktūrą:

21.1. emocijų suvokimo ir raiškos, savireguliacijos ir savikontrolės, savivokos ir savigarbos, santykių su suaugusiais ir bendraamžiais pasiekimai jungiami į socialinę kompetenciją;

21.2. kasdienio gyvenimo įgūdžių ir fizinio aktyvumo (stambiosios motorikos ir smulkiosios motorikos) pasiekimai jungiami į sveikatos saugojimo kompetenciją;

21.3. sakytinės ir rašytinės kalbos pasiekimai jungiami į komunikavimo kompetenciją;

21.4. aplinkos pažinimo, skaičiavimo ir matavimo, tyrinėjimo, problemų sprendimo ir mokėjimo mokyti pasiekimai jungiami į pažinimo kompetenciją;

21.5. meninės raiškos (muzikos ir šokio, vaidybos, vizualinės raiškos), estetinio suvokimo ir kūrybiškumo pasiekimai jungiami į meninę kompetenciją.

Visos kompetencijos yra lygiavertės, plėtojamos integraliai, nes yra glaudžiai tarpusavyje susijusios ir daugeliu atveju papildo bei išplečia viena kitos ribas. Ugdymas individualizuojamas ir diferencijuojamas pagal vaikų poreikius, gebėjimus ir kitus ypatumus.

22. Temas ugdomajai veiklai siūlo vaikai, tėvai, mokytojai. Jos sąlyginės, dažniausiai formuluojamos probleminiu klausimu ir yra aktualios vaikams. Trukmės laikas gali būti skirtingas – laiko skiriama tiek, kiek vaikams ir mokytojams jo prireikia (nuo vienos savaitės iki 1 mėnesio).

23. Planuodamas ugdymą(si) mokytojas iš anksto numato galimus komunikavimo su vaikais būdus ir priemones vaikų aktyvumui paskatinti ir palaikyti.

24. Planuodamas specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų ugdymą(si) mokytojas kartu su pagalbos vaikui specialistais iš anksto numato galimas veiklos kliūtis ir susitaria dėl priemonių bei būdų, kurie padėtų vaikams lengviau įsitraukti, bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, atlikti veiklą ir mokyti.

25. Vaikai ugdosi stebėdami, veikdami spontaniškai ir pagal savo jėgas, poreikius bei pomėgius įsitraukdami į mokytojo organizuotą kryptingą veiklą. Vienos temos metu mokytojas numato įvairių veiklų. Vaikams sudaromos galimybės rinktis veiklą, priemones ar medžiagas, veikti po vieną, grupelėmis ar visiems kartu. Veiklos turinį mokytojas koreguoja stebėdamas vaikų susidomėjimą kiekviena tema, reflektuodamas jų patirtį, tardamasis su vaikais. Pirmumas teikiamas:

25.1. vaikų iniciatyvoms, kai mokytojas stebi jų domėjimąsi ir pasinaudoja čia ir dabar susikūrusiomis situacijomis, praturtindamas jų patyrimą;

25.2. atvirosios veiklos idėjoms, kai mokytojas pasiūlo veiklą ir iniciatyvą perleidžia vaikams.

26. Pagrindinės, viena kitą papildančios ugdomosios veiklos yra vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla:

26.1. vaikų žaidimas yra paties vaiko kuriama ir valdoma veikla, kai sutelkiamos visos jau įgytos ir plėtojamos galios. Mokytojas stengiasi palaikyti kasdinių veiklų žaismingumą, skatina vaikus žaisti judesiais, pojūčiais, emocijomis, kalba, vaizduote, mintimis, siekia vaikų savarankiško žaidimo ir žaismingo ugdymo(si) darnos;

26.2. patirtinės veiklos yra vaiko ugdymasis veikiant: pajaučiant, stebint, tyrinėjant, eksperimentuojant, modeliuojant, kuriant, komunikuojant, reflektuojant savo patirtis ir atradimus. Pagrindinis patirtinio ugdymo(si) metodas – projektų, kuris taikomas laikantis tam tikrų etapų:

26.2.1. mokytojas, tam tikrą laiko tarpą stebėjęs vaikus, pasirenka galimą projekto temą, tikslą ir turinį bei numato būdus, kaip jis sudomins, suintriguos vaikus projektinei veiklai (kuria situacijas, staigmenas, provokuoja vaikus klausimais ir pan.);

26.2.2. vaikai dalijasi savo patirtimis, samprotauja, spėlioja, fantazuoja; mokytojas kartu su jais aptaria projekto galimybes ir numato tikslą, kylantį iš vaiko akimis matomos problemos;

26.2.3. mokytojas kartu su vaikais kuria projekto vykdymo planą, aptaria, kokių priemonių gali prireikti; pasiūlymus fiksuoja pasirinktu būdu: užrašo ant lapo, lentos ar kitur;

26.2.4. mokytojas, įgyvendindamas vaikų pasiūlymus, stebi jų susidomėjimą, spontaniškai kylančias idėjas ir, jei reikia, koreguoja projektinės veiklos turinį;

26.2.5. mokytojas vertina vaikų pasiekimus, pasiektus projektinės veiklos metu;

26.2.6. projekto pabaigoje mokytojas išklauso vaikų nuomones ir gali numatyti kitas idėjas, kurias vaikai galėtų plėtoti kitomis aplinkybėmis arba tęsti kito projekto metu.

27. Mokytojai plėtodami STEAM veiklas taiko mokslinį metodą – tam tikrų veiksmų seką, kurią reikia atlikti, norint rasti atsakymą į kokios nors srities mokslinį klausimą. Seką sudaro keturi elementai: stebėjimas (klausimo iškėlimas), hipotezė (spėjimo numatymas), bandymas ar eksperimentas (hipotezės prielaidų patikrinimas) ir duomenų analizė bei apibendrinimas (gautų duomenų nagrinėjimas, visumos suskaidymas į dalis arba kurios nors dalies išskyrimas iš visumos bei gautų duomenų apipavidalinimas ir pristatymas). Vaikai stebi aplink vykstančius reiškinius, įvykius, procesus, kelia klausimus. Mokytojai skatina prognozuoti ir bandyti nuspėti galimą rezultatą. Iš pradžių vaikai spėlioja ir tik atlikę bandymus ima suvokti galutinį rezultatą, kurį išanalizuoja, jį pavaizduoja jiems priimtina forma – hipotezė pasitvirtino ar ne.

28. Atsižvelgdami į išsikeltus ugdomosios veiklos uždavinius, mokytojai laisvai renkasi ir kitus, prasmingą vaikų ugdymą(si) skatinančius, metodus:

28.1. žodinius, kurie suteikia galimybę perduoti informaciją ir natūraliai bendrauti (pasakojimai, samprotavimai, pokalbiai, dialogai, pasakų sekimas, skaitymo valandėlės, naudojimas spausdintiniais ir (ar) virtualiais šaltiniais ir pan.);

28.2. vaizdinius, kurie padeda formuoti vaizdinius apie supančio pasaulio objektus ir reiškinius (piešiniai, paveikslėlių analizė ir aptarimas, demonstravimas, stebėjimas ir pan.);

28.3. patirtinius, kurie padeda pažinti ir suprasti supančią aplinką veikiant praktiškai (ekskursijos, žygiai, eksperimentavimai tyrinėjimo laboratorijoje, veiklos įvairiose lauko ir vidaus edukacinėse erdvėse, meniniuose pleneruose, kūrybinėse dirbtuvėse, įvairūs vaikų rankų darbai, veikla naudojant įvairias technines, interaktyvias priemones ir pan.);

28.4. kūrybinius, kurie sudaro sąlygas vaikams kelti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų („minčių lietus“, naujų idėjų siūlymas, vaikų idėjų išplėtojimas, problemų sprendimas).

29. Ugdymo turinio įgyvendinimui kuriama saugi, vaikų amžių, poreikius ir gebėjimus atitinkanti aplinka. Ji keičiama pagal ugdomosios veiklos temą, stengiantis atitinkamomis priemonėmis sužadinti vaikų emocijas, paskatinti jų norą tyrinėti, kurti, žaisti, judėti. Aplinkoje pakankamai tikslingų, veiksmingų, saugių, funkcionalių priemonių, medžiagų ir kitų išteklių, kuriuos vaikai panorėję gali pasirinkti ir spontaniškai įtraukti į savo veiklą. Stengiamasi kuo dažniau naudoti natūralias medžiagas, kurias galima rasti artimoje aplinkoje ir gamtoje. Mokytojai kuria tokias situacijas, kad vaikai galėtų pamatyti, paliesti, išbandyti ir susipažinti su kuo įvairesnėmis ir skirtingomis priemonėmis. Vaikai turi galimybes veikti prie šviesos stalo, „Pojūčių dėžučių“, su edukaciniais robotukais, stebėti ir analizuoti vaizdo medžiagą, demonstruojamą per interaktyvią lentą, projektorių, kompiuterį, tyrinėti panaudojant tikrus prietaisus, įrankius ir pan. Ugdymosi procesas vyksta ne tik grupėje, bet ir kitose Mokyklos erdvėse: koridoriuose, salėje, laboratorijoje, metodiniame centre, kieme ir kt. Ugdymui(si) taip pat panaudojamos ir natūralios ar žmogaus sukurtos aplinkos, esančios už Mokyklos ribų: mieste, miške, prie jūros, muziejuje ir kt.

30. Mokyklos tradiciniai renginiai:

Renginys	Mėnuo	Vieta	Gebėjimai ir vertybinės nuostatos	Plėtojamos temos
Žinių diena	Rugsėjis	Grupė, salė, laboratorija, kiemas	Suvokti save kaip bendruomenės narį, stebėti, vertinti, dalintis išpūdžiais, linksmintis kartu su draugais.	„Susipažinkime“, „Aš ir tu – į darželį mes kartu“, „Labas, darželi!“.
Sveikatingumo savaitė Mokykloje, skirta Europos judumo savaitėi	Rugsėjis	Kiemas, pušynas, pajūris, vaikų žaidimų aikštelės mieste,	Pajusti judėjimo džiaugsmą, pasidžiaugti savo ir draugo sėkme, žaisti įvairius žaidimus, estafetes panaudojant įvairias gamtines, sportines priemones. Patirti malonių išgyvenimų gamtoje, aktyviai judant,	„Judėk sveikai – gyvenk linksmai“, „Kokie sveikatos lobiai slėpi gamtoje?“, „Kodėl judėti sveika?“.

paminėti		stadionai ir kt.	pažįstant aplinką, veikiant kūrybiškai.	
Rudeniniai atradimai	Spalis	Kiemas, miškas, parkas, sodas ir kt.	Suvokti rudens požymius, grožėtis gamtos spalvomis, pažinti vaisius, daržoves, medžių lapus ir vaisius, grybus, kurti meninius darbelius, dėlioti mandalas Mokyklos kieme, tyrinėti gamtinę aplinką, atrandant rudeninius gamtos pokyčius.	„Rudeniniai atradimai kieme“, „Rudenėli, tu gražus ir vilioji mus visus“, „Ką mums dovanoja ruduo?“.
Rudens vakarojimai	Lapkritis	Grupė, salė, kiemas	Susipažinti su lietuvių liaudies kūryba, rudens vakarojimų tradicijomis ir papročiais, pajauti ramybę ir rimties metą gamtoje.	„Šviesu – tamsu“, „Duonos riekelę rugys dovanoja“, „Žibintų švieselės sušildo širdelę“, „Už lango tamsu – pasiilgau spalvų“.
Akcija neįgaliųjų dienos paminėti	Gruodis	Grupė, salė, koridoriai ir kt.	Žaisti, bendrauti, dalyvauti bendroje veikloje kartu su neįgaliais vaikais, pastebėti, kam reikia pagalbos ir globos, atjausti ir pratintis šiltus jausmus išsakyti švelniai, maloniai, paguodžiančiai.	„Aš ir tu – viską galime kartu“, „Pažinkime vieni kitus ir būkime drauge“.
Adventiniai vakarojimai	Gruodis	Grupė, salė, įvairios edukacinės erdvės už Mokyklos ribų ir kt.	Vakaroti kartu su tėveliais, folkloro ansambliu „Kikilis“, kurti darbelius (šiaudinius žaislus eglutei, adventinį vainiką), žaisti tradicinius advento žaidimus, pajauti kalėdinių švenčių laukimo nuotaiką.	„Jauku, ramu ir kvepia laukimu...“, „Kas yra adventas?“
Kalėdiniai renginiai	Gruodis	Grupė, salė, įvairios edukacinės erdvės už Mokyklos ribų ir kt.	Aktyviai dalyvauti ruošiantis šventei, puošti aplinką, kurti meninius darbelius, išreikšti save šventėje, linksmintis kartu su savo draugais, tėveliais, patirti malonių išgyvenimų susitikimuose su Kalėdų seneliu.	„Kalėdiniai stebuklai“, „Šerkšnotosios Kalėdos“.
Atsisveikinimo su eglute šventė	Sausis	Grupė, salė, kiemas	Dar kartą pasilinksminti su savo draugais šalia kalėdinės eglutės, išsakyti palinkėjimus, atsisveikinant su ja, suvokti jog tai – kalėdinių švenčių pabaigos laikas.	„Sudie, eglute žaliaskare...“
Užgavėnių šėlionės	Vasaris	Grupė, salė, kiemas	Gaminti Užgavėnių kaukes, laukti šventės ir jai pasiruošti, kurti džiaugsmingą nuotaiką, linksmintis šokant, dainuojant, žaidžiant, keliaujant po Mokyklą.	„Šalta žėima, štiš eš kėima“, „Kaip mums pasigaminti Užgavėnių kaukę?“.
Vasario 16-osios ir Kovo	Vasaris, kovas	Grupė, kiemas,	Stebėti ir suprasti Lietuvos, savo gimtojo miesto grožį, išreikšti	„Lietuvos gimtadienį

11-osios paminėjimo veiklos		salė, miestas	meilę gimtinei ir jos žmonėms, dalyvaujant įvairiose kūrybinėse akcijose, edukaciniuose užsiėmimuose, ekskursijose po miestą, puošiant Mokyklą savo kūrybiniais darbais.	švenčiame kartu“, „Mano gimtinei“.
Kaziuko mugė	Kovas	Salė, kiemas, miesto turgus, amatininkų dirbtuvės ir kt.	Tyrinėti įvairius amatus, lankytis amatininkų dirbtuvėse, susipažinti su žemaitiškos mugės tradicijomis, prekiauti savo pagamintais darbeliais mugėje, dainuoti lietuvių liaudies dainas, šokti liaudies šokius bei žaisti kalbinius žaidimus.	„Kas pėrks, kas pardous, kas už dyką atidous“, „Savo rankom gaminu ir į jomarką einu“, „Amatininkų dirbtuvėse“.
Velykiniai džiaugsmiai	Balandis	Salė, grupė, kiemas, Margučių alėja mieste ir kt.	Išgyventi Velykų džiaugsmą ridenant margučius, žaidžiant tradicinius velykinius žaidimus Mokyklos kieme, kuriant velykines dekoracijas, kūrybinius darbelius, aktyviai veikiant kiaušinių marginimo dirbtuvėlėse, puošiant margučiais Velykų medžius, dalintis šeimų Velykų tradicijomis.	„Rieda margutis“, „Oi gražumas tas margučių“, „Velykinės kiškučių dirbtuvėlės“, „Ką reiškia margučių raštai?“.
Motinos dienos paminėti skirtos veiklos	Gegužė	Salė, grupė, kiemas, miestas ir kt.	Puoselėti dėmesį, pagarbą, meilę mamai, močiutei, organizuojant pažintines ekskursijas į jų darbo vietas, kviečiant jas aktyviai dalyvauti savaitės kasdienėse veiklose, kartu pramogaujant lopšinių, žaidinimų, improvizacijų ir kt. popietėse.	„Mielos, mamos ir močiutės!“, „Mamulyte, tu mano saulytė“, „Visi žiedai mamytei“, „Kaip pasveikinti mamytę?“.
Priešmokyklinukų išleistuvės	Gegužė	Salė, kiemas, įvairios pramoginės, edukacinės vietovės	Kurti dovanėles, kvietimus, linksmintis kartu su draugais bei tėveliais šokant, dainuojant, dalyvaujant pramoginėje – edukacinėje išvykoje.	„Lik sveikas, darželi“, „Atrasiu savo būsimą mokyklą“, „Mokyklėlė laukia mūsų“.
Tėvo dienos paminėti skirtos veiklos	Birželis	Salė, grupė, kiemas, miestas ir kt.	Linksmintis kartu su tėčiu, seneliu sportinėse pramogose, knygų skaitymo popietėse, žygiuose į gamtą, susipažinti su jų profesijomis, pomėgiais, stengtis parodyti, kokie jie svarbūs ir mylimi.	„Mano tėtis – pats stipriausias“, „Kartu su tėčiu linksma...“, „Mieli, tėčiai ir seneliai!“.

31. Ikimokyklinio amžiaus (1–3 metų) vaikų ugdymo turinys:

31.1. SOCIALINĖ KOMPETENCIJA		
Sritis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiklos gairės
31.1.1. Emocijų	Geba atpažinti kai kuriuos savo jausmus, pradeda vartoti	Stebi save veidrodyje, nuotraukose ir bando atpažinti bei pavadinti emocijas. Žaidimų su

suvokimas ir raiška	emocijų raiškos žodelius ir jausmų pavadinimus.	lėlėmis, kitais žaislais metu mokosi atrasti naujų emocijos raiškos būdų. Klausosi, kaip mokytojas įvardina jausmus, emocijas.
	Geba pastebėti ir atpažinti kitų žmonių aiškiai reiškiamas emocijas.	Įvairiose sukurtose situacijose stebi mokytojo demonstruojamas skirtingų emocijų išraiškas. Tyrinėja skirtingų nuotaikų veidus, tapatina vaizduojančias tas pačias, paženkliną savo. Įvairiomis priemonėmis kuria veidukus.
31.1.2. Savireguliacija ir savikontrolė	Rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais.	Mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienotvarkę, stebėti ir pasitikrinti, kas šią dieną jau įvyko, kas dar įvyks. Pats dėlioja dienos ritmą, įvardija. Bando atpažinti kūno siunčiamus signalus (nuovargį, gerą nuotaiką ir pan.) ir, mokytojui padedant, analizuoti jų priežastis.
	Įvaldo paprastus savo emocijų reguliavimo būdus, bando spręsti konfliktus.	Žaidžia skirtingų emocijų raišką skatinančius žaidimus. Varto knygeles, stebi paveikslėlius, įvardija personažų vaizduojamus jausmus. Užplūdus įvairioms emocijoms, naudoja „nusiramino dėžutes“ (sudėti nusiramimui skirti daiktai ir žaislai), „linksmąsias dėžutes“ (sudėti pralinksmimui skirti daiktai ir žaislai) ar kitas priemones bei žaislus, kurie padeda išreikšti jausmus. Mokosi reguliuoti savo emocijas sekdamas mokytojo pavyzdžiu, bendraudamas su kitais vaikais, atlikdamas nesudėtingus kvėpavimo pratimus, klausydamas muzikos, pabūdamas nusiramino kampelyje ir pan. Žaidimų, animacinių filmų, pokalbių pagalba mokosi atsiprašymo ir susitaikymo ritualų, išsiaiškina, ką galima daryti, kai kas nors erzina, atima žaislą, suduoda.
	Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų.	Stebėdamas, tyrinėdamas įvairias situacijas, bando suprasti, kokio elgesio iš jo tikimasi, kodėl svarbi viena ar kita elgesio taisyklė. Kai atsižvelgia į suaugusiojo prašymą ir nepažeidžia susitarimų, sulaukia pagyrimų, padrąsinimų.
	Geba suprasti apie elementariausią savisaugą (nelipti aukštai, neliesti aštrių daiktų).	Įvairios veiklos metu susipažįsta su aplinkoje pasitaikančiais pavojais, mokosi saugiai žaisti, atsargiai elgtis su buities daiktais viduje ir lauke.
31.1.3. Savivoka ir savigarba	Geba suvokti save kaip asmenį. Kalba pirmuoju asmeniu: „aš“, „mano“. Žino savo vardą, atpažįsta save, savo daiktus. Pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė, pavadina 5–6 kūno dalis.	Įvairiose situacijose mokosi sakyti: „aš dedu, tu dedi, jis deda“ ir pan. Žaidžia žaidimus: „Mano – tavo“ (atrenka drabužėlius, žaislus), „Ką aš turiu – ką turi tu?“. Išgirsta savo vardą, jam priklausančių daiktų pavadinimus. Susideda savo žaislus, drabužius, kitus daiktus į spintelę. Atpažįsta save nuotraukose. Matuodamasis išaugtus drabužėlius ar batus, naudodamas ūgio matuoklį, žiūrindamas anksčiau darytas nuotraukas, pajaučia savo augimą. Aptaria, ką mėgsta žaisti berniukai ir mergaitės. Stebėdamas save veidrodyje, savo atvaizdą matydamas vandens paviršiuje, ant blizgių

		daiktų paviršių (diskų, folijos, indų ir kt.) tyrinėja savo kūno veidrodinį atspindį. Žaisdamas šešėlių žaidimus, per judrias veiklas pajaučia ir patiria, ką kuri kūno dalis daro, kaip juda. Tyinėja savo kūno skaidrumo efektus per permatomus daiktus (pavyzdžiui, per butelius su vandeniu, per aplytą, aprasojusį, apšalusį stiklą). Projektoriaus pagalba arba šviečiant saulei lauke tyrinėja savo kūno šešėlį.
	Didžiuojasi tuo, ką turi ir ką gali daryti. Kasdienėje veikloje įvairiais būdais rodo savo gebėjimus, moka džiaugtis pasiekimais.	Žaidžia žaidimus „Aš galiu“, „Aš moku“, kuriuose matuojasi batus, kai kuriuos drabužius, juos lygina, tapatina, dažo, panaudoja vaidindamas ir pan. Paskatintas kasdienėje veikloje deklamuoja, dainuoja, šoka, rodo savo darbelius, žaislus, džiaugiasi kitų plovimais, pagyrimais. Džiaugiasi savo sukurtais darbeliais, eksponuojamais grupėje ar kitose erdvėse, demonstruoja juos tėveliams.
	Suvokia savo šeimą, atpažįsta jos narius nuotraukose, gali įvardinti.	Kartu su šeima kuria savo šeimos medį. Žiūri šeimos nuotraukas ir atpažįsta savo šeimos narius, juos įvardina (mamą, tėtį, sesę, brolių, senelę, šuniuką, katytę). Kuria šeimos namelius iš įvairių kaladėlių, konstravimo žaislų.
31.1.4. Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais	Geba drąsiai veikti būdamas šalia suaugusiojo, išbando naujas veiklas, mėgdžioja suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas.	Aktyviai tyrinėja savo aplinką, žaidžia įvairiais žaislais, šoka, niūniuoja, klausosi muzikos, dainelių, pasakėlių, susiranda sau patinkančią veiklą. Mėgdžiodamas mokytoją pasisveikina, atsiveikina, sako „ačiū“, „prašau“, imituoja jo elgesį ir veiksmų eiliškumą: tvarko žaislus, plauna rankas, ieško savo vietos prie stalo, jam paskirto rankšluosčio, spintelės ar lovytės. Žaidžia siužetinius žaidimus, kuriuose imituoja mamos, tėčio, gydytojo, mokytojo, vairuotojo, kirpėjo ir kt. vaidmenis. Žaidimuose naudoja daiktų pakaitalus (pavyzdžiui, paduotą kubelį „suvalgo“ lyg bandelę), žaislų komplektus (pavyzdžiui, sunkvežimis ir kubeliai). Pratinasi bendrauti su nepažįstamais žmonėmis (grupės svečiais, kitų vaikų tėvais, seneliais ir kt.).
	Geba žaisti greta kito vaiko. Gali trumpai pažaisti su kitu vaiku, ištraukti į kito vaiko žaidimą.	Žaidžia žaidimus, kuriuose vaikams reikia ką nors daryti paeiliui arba keliems vienu metu: su kamuoliais, lankais, parašiotu, stumdukais, dėžėmis, kaladėlėmis ir pan. Žaisdamas tyrinėja: ar suptis smagiai vienam, ar su draugu; ar smagiai klausytis vien tik savo balso, ar linksmiau kalbėtis su draugu panaudojant vamzdį, susuktą popierių, piltuvėlį ir pan. Kartoja stebimus veiksmus, dalinasi daiktais, žaislais, siekdamas ištraukti į bendrą žaidimą. Stebi knygeles, vaikiškus filmukus apie dalijimąsi. Mokosi padalinti skanėstus draugams. Bandydamas įgyvendinti savo ketinimus mokosi paprašyti pagalbos. Pratinasi atsivėlgti į kitų vaikų norus. Naudojant smėlio

		laikrodį mokosi palaukti savo eilės.
31.2. SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA		
Sritis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiklos gairės
31.2.1. Kasdienio gyvenimo įgūdžiai	Savarankiškai valgo ir geria. Pradedą naudoti stalo įrankius. Pasako, ko nori ir ko nenori valgyti. Žino, kas yra sveikas maistas.	Žaidžiant valgymo, kitus siužetinius žaidimus (pvz., „Gimtadienis“, „Kavinėje“), mokosi taisyklingai laikyti šaukštą, šaukštelį, šakutę, gerti iš puoduko, pasakyti, kokį patiekalą norėtų valgyti, ką mėgsta, pratinasi prie naujo, jam neįprasto maisto. Grupėje įrengtoje „virtuvėje“ žaidžia režisūrinius maisto gamavimo žaidimus. Valgydamas drauge su mokytoju ir kitais vaikais, girdėdamas suaugusiųjų paaiškinimus, žiūrėdamas knygeles, korteles, piešinius susipažįsta su sveikatai palankiu maistu. Skanaudamas girdi vaisių, daržovių ir kitų maisto produktų pavadinimus ir kaupia atitinkamą žodyną. Žaidžia žaidimus: „Sode ir darže“, „Ką mėgstu ir ko nemėgstu“, „Parduotuvėje“, „Išvirsiu skanią sriubą“, „Kas netinka?“ ir pan. Stengiasi valgyti ramiai, saugiai naudotis stalo įrankiais.
	Geba plautis rankas ir veidą. Atpažįsta higienos reikmenis.	Žaisdamas, stebėdamas, mėgdžiodamas mokytojo ir kitų vaikų veiksmus, mokosi taisyklingai naudotis higienos reikmenimis: muilu, rankšluosčiu, šukomis, suaugusiųjų pagalba atsiraitoti rankoves, savarankiškai nusišluostyti, pakabinti rankšluostį į vietą. Savarankiškai atrenka priemones, kurių reikia, kad būtų švarus. Atpažįsta juos paveikslėliuose, įvardina, aptaria, kodėl ir kada reikia praustis. Klausosi dainelių, ketureilių apie higieną, kūno dalis. Tyrinėja „mikrobus“ dėžėje su smėliu, ant rankų ir pan.
	Pats eina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko.	Paskatintas dienos eigoje stengiasi eiti į tualetą, džiaugiasi pagyrimais už savarankiškumą, pastangas tvarkytis pačiam.
	Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia drabužius.	Mokosi savarankiškai apsiauti batukus, apsivilkti, nusivilkti drabužius, sagstyti sagas, varstyti batų raištelius, apsimausti kepurę, vilktis striukę. Klausosi ir imituoja eilėraštkus apie drabužius, atpažįsta juos paveikslėliuose. Žaidžia žaidimus: „Lėlytė eina į lauką“, „Aprenk draugą“, „Atrink, kuo aš apsirengsiu, eidamas į lauką ar į svečius“, „Drabužių parduotuvėje“ ir kt.
	Gali padėti į vietą kai kuriuos daiktus ar žaislus.	Pažaidęs stengiasi sudėti žaislus ir kitas priemones į vietą. Tikslingai veikia siužetinėse situacijose: „Mašinytės grįžta į garažą“, „Lėlytės gulasi į lovytes“, „Kamuoliukai pavargo“ ir t. t.
31.2.2. Fizinis aktyvumas		
31.2.2.1. Stambioji motorika	Geba 3–4 sekundes pastovėti ant vienos kojos, apeiti arba peržengti kliūtis, eiti plačia (25–30 cm) linija, bėgti	Naudodamas įvairias priemones, kurdamas siužetines situacijas, žaisdamas judrius žaidimus ir pan. siekia aktyviai pajudėti: vaikščioti įvairiu atstumu, neužkliudant padėtų daiktų (žaidimas

	keičiant kryptį ir greitį, lipti ir nulipti laiptais pakaitiniu žingsniu, laikantis suaugusiojo rankos ar turėklų, šokinėti abiem kojomis nuo žemės ir nuo laiptelio, peršokti liniją, atlikti įvairius veiksmus su kamuoliu, kitu sporto inventoriu, keisti judesių tempą, kryptį pagal garsinį signalą.	„Neužkliudyk“), peržengti kliūtis („Perlipk rąstą“), eiti plačia linija („Einam tilteliu“), laiptoti kopėtėlėmis siekiant tikslo („Pauostyk žiedelį“, „Nukabink obuolį“), imituoti gyvūnėlius („Vaikščiok keturiomis kaip šuniukas“, „Eik tyliai kaip pelė“, „Pašokinėk kaip varlytė“) ir t. t. Atpažįsta paveikslėliuose vaizduojamus judesius, pasako ir atkartoja tai, ką mato, pats sugalvoja mankštos pratimus ir parodo juos draugams. Pasakoja, kaip jam labiausiai patinka judėti, kokių daiktų reikia, kad būtų galima sportuoti. Žaidžia įvairius žaidimus su skirtingo dydžio ir sunkumo kamuoliais: meta į tolą, aukštyn, į grindis, draugui ir jį sugauna, ridena vienas kitam, sulaiko jį iš įvairių padėčių, meta į krepšį, lanką ir įvairius taikinius.
	Geba judėti saugiai, nesusidurdamas su kitu vaiku.	Žaidžiant ramius ir judrius žaidimus laikosi nesudėtingų žaidimo taisyklių, pratinasi elgtis saugiai, žino, kad gali judėti tyliai arba garsiai, išreikšti savo emocijas įvairiais būdais.
31.2.2.2. Smulkioji motorika	Geriau derina akies – rankos, abiejų rankų judesius.	Pratinasi lankstyti ranką per riešą, pasukti riešą, apversti plaštaką delnu žemyn, į viršų, mostelėti plaštaka. Lavina rankų judesius savarankiškai valgydamas, konstruodamas nesudėtingus statinius, verdamas ant virvutės sagas, mesdamas nedideles detales į dėžutę, kurioje padaryta tinkamo dydžio anga, sudėdamas ir išimdamas žaislus iš dėžės, žaisdamas su kaladėlėmis, statydamas 5–6 kubų bokštą, dėliodamas nesudėtingas dėliones, vedžiodamas labirintą pieštuku arba piršteliu, stumdamas, traukdamas įvairius daiktus, kirpdamas žirklutėmis, plėšdamas, piešdamas, lipdydamas, glamždamas popieriaus lapus, žaisdamas nesudėtingus žaidimus („Virė virė košę“), vartydamas knygeles, sukinėdamas dangtelius, naudodamas įvairius įrankius ir t. t.
31.3. KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA		
Sritis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiklos gairės
31.3.1. Sakytinė kalba	Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinių, naujų žodžių.	Reaguoja į garsiai arba tyliai, greitai arba lėtai, emociškai skaitomus nesudėtingus trumpus tekstus, pasakojamas istorijas apie kitus vaikus, artimiausios aplinkos gyvūnėlius, vaikams skirtų televizijos laidų, filmų veikėjus, sieja tai su savo gyvenimiška patirtimi. Aiškinasi naujus žodžius.
	Supranta ir reaguoja į kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus, siūlymus, patarimus.	Žaisdamas, kurdamas siužetines situacijas, panaudodamas įvairius žaislus, daiktus, pasitelkdamas veiksmų mėgdžiojimą, mokosi suprasti suaugusiojo prašymus: parodyk, duok, dėk, imk, atnešk, sėsk, stok, statyk ir pan.
	Geba pavadinti artimiausios aplinkos daiktus, veiksmus, jų savybes, reiškinius.	Mokosi tikraisiais pavadinimais įvardinti daiktus, esančius grupėje ir lauke, transporto priemones, paukščius ir gyvūnus, augalus,

		žmonių ir gyvūnų veiksmus, būsenas. Pavadina įvairaus amžiaus ir lyties žmones.
	Geba 3–4 žodžių sakinius pasakoti apie save, dalyvauti pokalbiuose, vienu ar keliais žodžiais atsakyti į elementarius klausimus.	Įvairiose bendravimo, žaidybinėse situacijose pasakoja apie save, savo norus, išgyvenimus, rūpesčius, šeimos narius, aptaria, ką matė, girdėjo, ką veikia ar veikė. Kartu su mokytoju, kitais vaikais deklamuoja neilgus eilėraščius, užbaigia žinomas pasakas. Žaidžia nesudėtingus kalbinius žaidimus, kurių metu atsako į klausimus: koks?, kodėl?, kur?, kaip?, nusako aplinkos reiškinių savybes, ieško įvykių priežasčių ir pasekmių, pasakoja apie tai, kas vyksta ar vyko. Stengiasi derinti žodžius pagal giminę, skaičių, linksnį, vartoti įvardžius,rieveiksmius (čia, ten), būdvardžius (didelis, mažas, skanus, linksmas ir t. t.) kalboje.
31.3.2. Rašytinė kalba	Domisi knygelėmis, skirdamas dėmesį paveikslėliams ir tekstui. Geba sieti paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadina.	Klausosi kelis kartus per dieną jam skaitomų trumpų tekstukų, kuriuose kartojami tie patys žodžiai, skirtingai perteikiami atskirų personažų kalba. Varto knygeles, pavadina paveikslėlius, paliečia, suranda arba atneša konkretų daiktą, kuris pavaizduotas iliustracijoje, tyrinėja kitą vaizdinę informaciją.
	Pradedą atpažinti aplinkoje esančius simbolius.	Paskatinus mokytojui, kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius (pavyzdžiui, įvairius žaidimų kampelių, patalpų ženklus) ir kt., aiškinasi jų reikšmę.
	Įvairiomis rašymo priemonėmis kraigloja vertikalias ir horizontalias linijas.	Stebi rašančiuosius ar piešančiuosius, bando imituoti, braukti, keverzoti, piešinėti, palieka ženklus smėlyje, popieriuje, vandenyje. Keverzonėmis išreiškia savo mintis, drąsiai „rašinėja“, pasakoja, ką jis piešia, „rašo“.
31.4. PAŽINIMO KOMPETENCIJA		
Sritis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiklos gairės
31.4.1. Aplinkos pažinimas	Atpažįsta ir pavadina artimiausioje aplinkoje esančius augalus (sodo, daržo, lauko), domisi jais, dalyvauja juos auginant ir prižiūrint.	Tyrinėdamas artimiausią aplinką (grupę, kiemą, kitas šalia esančias erdves), klausydamas įvairius kūrinius, stebėdamas vaikams skirtus filmus, paveikslėlius, aktyviai veikdamas su natūraliomis priemonėmis susipažįsta su daržovėmis ir vaisiais, gėlėmis, medžiais, kitais augalais, jų spalvomis, formomis ir dydžiais. Tyrinėja augalą jį paliesdamas, pauostydamas, jei gali, paragaudamas, įvardina. Vartydamas knygeles, dėliodamas paveikslėlių korteles, žaisdamas įvairiomis dėlionėmis, loto ir pan., atkreipia dėmesį į augalo dalis, į tam tikras jų savybes. Tiria, ko reikia, kad augalas augtų. Prižiūri kokį nors augalą, kartu sodina gėlių daigelius, sėja sėklas, jas augina ant palangės ir kieme esančiame darželyje, stebi jų kaitą. Atlieka įvairius eksperimentus, tyrinėjimus, pavyzdžiui: „Laukiu žalio daigelio“ (sodina svogūnus į žemę, į vandenį ir vieną padeda šalia, po to stebi, kada svogūnai išleis daigelius,

		<p>atranda, kas atsitinka svogūnui, jei jis neprižiūrimas), „Rudeniniai atradimai kieme“ (ieško kaštono ir ąžuolo medžių, renka jų vaisius, tyrinėja juos pagal spalvą, dydį, formą), „Lapelio pėdsakai“ (renka ir tiria medžių lapus pagal dydį, formą, spalvą, daro jų antspaudus popieriaus lape, aptaria skirtumus ir panašumus) ir t. t. Iš įvairių priemonių, medžiagų atlieka praktinius, kūrybinius darbus: konstruoja gėlę, medį, dėlioja koliažus, kuria elementarius daržo, sodo, miško ir kt. maketus.</p>
	<p>Atpažįsta ir pavadina artimiausioje aplinkoje esančius gyvūnus, domisi jais.</p>	<p>Stebi ir pavadina gyvūnus, esančius artimiausioje aplinkoje, patalpose, išėjus į lauką. Vartydamas knygeles, klausydamas pasakų, kitų kūrinių, dėliodamas dėliones, loto, stebėdamas paveikslėlius, vaikams skirtus filmus ir pan. atkreipia dėmesį į tam tikras gyvūno dalis, veiksmus, savybes. Tiria, ką gyvūnai ēda, kokius vaikus veda, kur jie gyvena, koks jų gyvenimo būdas. Atlieka įvairius tyrinėjimus, pavyzdžiui: „Kas pasislėpė pievelėje?“ (ieško kieme vabaliukų, skruzdėlyčių, kirmėlyčių, apžiūri juos pro padidinamąjį stiklą, atkreipia dėmesį į jų skirtumus ir panašumus), „Kas šliaužia ir skrenda?“ (stebi ir palygina sraigę bei boružę), „Kokie paukšteliai lankosi kieme?“ (stebi atskrendančius paukščius, imituoja jų veiksmus) ir t. t. Iš įvairių priemonių, medžiagų kuria gyvūnų namus, aptvarą.</p>
	<p>Geba atskirti atskirus gamtos reiškinius.</p>	<p>Stebi ir nusako, koks yra oras: lyja, sninga, šviečia saulė ir t. t. Stebėdamas paveikslėlius, nuotraukas, filmuotus vaizdus, nusako būdingiausias metų laikų požymius. Tyrinėja ir atranda: „Šalta ar šilta?“ (liečia įvairius skirtingos temperatūros paviršius ir įvertina savo pojūčius, svarsto, kas gali sušildyti, kaip galima atšaldyti daiktą ar medžiagą), „Kur dingo sniegas?“ (spalvina sniegą, ledą; stebi, kas atsitinka po kelių valandų, kaip keičiasi jų savybės), „Ką gali vanduo?“ (stebi, kas atsitinka užpylus vandenį ant smėlio, jei į vandenį įberama druskos, cukraus, įpilama dažų; pilsto vandenį su šaukštais, puodeliais į skirtingos talpos ir dydžio indus; lašina vandenį pipetėmis, šviršktais; iš vandens magnetais gaudo įvairius daiktus; mudo savo žaislus, plauna vaisius, daržoves ir pan.), „Kur slepiasi vėjas?“ (ieško vėjo lauke ir grupėje, žaidžia su maišeliais, vėjo malūnėliais, kaspinais, gamina vėjo varpelius), „Mano šešėlis“ (stebi šešėlius saulėtą dieną lauke, prie šviesos šaltinio grupėje, svarsto, kodėl šešėlis nepabėga, ar visi daiktai, vaikai turi šešėlius) ir pan.</p>
	<p>Atpažįsta ir pavadina vis</p>	<p>Žaisdamas ir tyrinėdamas pažįsta ir atpažįsta</p>

	<p>daugiau artimiausioje aplinkoje esančių daiktų, jų savybių.</p>	<p>daiktus visais jutimais. Stebėdamas, liسدamas, uostydamas, ragaudamas, klausydamas patiria, kad visi daiktai turi požymius: spalvą, formą, dydį ir tekstūrą, gali taip pat turėti garsą, kvapą, skonį. Liesdamas tyrinėja sensorinį takelį, įvairių audinių atraižų rinkinius, įvairius kitus skirtingus paviršius ir patiria, kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios). Pavadina daiktus, įvardina, kam jie reikalingi. Rūšiuoja daiktus pagal spalvą, formą, dydį, naudoja rūšiavimo žaislus, sensorines priemones. Tyrinėja daiktus pro padidinamąjį stiklą, su magnetu, aiškinasi, kas skęsta, o kas ne, kas kam tinka ir t. t. Domisi grupėje ir Mokyklos laboratorijoje esančiais įvairiais jo amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (elektroniniais ir mechaniniais žaislais, robotukais).</p>
	<p>Orientuojasi savo grupės, Mokyklos, namų aplinkoje.</p>	<p>Pagal daiktus ir jų išsidėstymą pradeda orientuotis aplinkoje. Parodo ir pasako, kur yra rūbinė, prausykla, miegamasis, salė, žaidimų aikštelė, pasakoja, kas yra jo namuose: žaislai, mašina, kompiuteris ir kt., kokie kambariai yra: vonia, tualetas, kur miega mama, tėtė, sesutė, brolis. Žaidžia „Seklio žaidimus“ – suranda, paima ir atgal padeda įvairius daiktus, žaislus.</p>
<p>31.4.2. Skaičiavimas ir matavimas</p>	<p>Skaičiuoja: vienas, du, trys, daug. Skiria žodžius: mažai ir daug. Geba išrikiuoti daiktus į vieną eilę.</p>	<p>Manipuliuoja vienodo dydžio ir formos daiktais: paima vieną arba du daiktus, padalina daiktus po vieną kitiems vaikams (žaislams), sudėlioja juos į dvi, tris krūveles, pasako, kurioje iš dviejų grupių yra vienas daiktas, kur jų daug, mažai ir pan. Sudėlioja, surikiuoja žaislus, daiktus į eilę (pvz., iš kėdučių sustato traukinuką, iš kaladėlių sudėlioja tiltelį). Žaidžia žaidimus, kuriuose reikia ką nors daryti paeiliui (pavyzdžiui, žaidžia pagal pasakas „Ropė“, „Pirštinė“).</p>
	<p>Tapatina daiktus pagal formą, dydį. Geba surasti tokios pat spalvos (raudonos, mėlynos, geltonos, žalios) daiktus.</p>	<p>Tyrinėdamas, bandydamas atranda, kad figūromis ir objektais galima manipuliuoti: apversti, pasukti, pastumti. Kalbinamas išmoksta pavadinti vis daugiau linijų, plokštumos ir erdvės figūrų, jas atpažįsta paveikslėlyje, suranda analogą aplinkoje. Žaidžia rūšiavimo, stebėjimo, lyginimo žaidimus: iš kaladėlių, kamuoliukų krūvelės išrenka tos pačios spalvos, formos ar dydžio detales, sudeda jas į atitinkamus krepšelius, dėžutes, ant popieriaus lapų ir pan., parodo, kurie du iš 4–5 paveikslėlių yra tokie patys, dviejuose paveikslėliuose suranda 3–4 slypinčius skirtumus, dėlioja dėlionės, varto knygeles ir pastebi tam tikrus dydžius, spalvas, formas, pabūna „sekliu“ ir ieško patalpoje ar</p>

		lauke tam tikros savybės daiktų, objektų, medžiagų. Atlieka įvairius tyrinėjimus, pavyzdžiui: „Mano rankelės piešia ant debesų...“ (žaidžia putomis ir spalvotais dažais, stebi išgautas formas, piešia pirštukais ant jų, maišo spalvas, tyrinėja, kaip keičiasi raštai, atspalviai, formos), „Spalvoti muilo burbulai“ (pučia burbulus ir stebi jų formas, dydžius, spalvas, kaip susijungdami su kitais burbulais sukuria naujus atspalvius) ir kt.
	Supranta ir pradeda vartoti daiktams lyginti skirtus žodžius: didelis – mažas, ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, storas – plonas, toks pat – ne toks, kitoks, vienodi – skirtingi ir pan.	Tyrinėdamas ima suprasti, kai apie daiktą sakoma: „toks pat“, „panašus“, „skiriasi“, „kitoks“. Įsitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas. Daiktų ilgį (plotį, aukštį) palygina netiesiogiai, daiktus sugretindamas. Daiktų mases palygina kilnodamas daiktus. Spėja, kuriame inde telpa daugiau vandens, o spėjimą patikrina vandenį perpildamas iš vieno indo į kitą. Savo pastebėjimus išreiškia parodydamas daiktus, kurie suaugusiojo apibūdinami matavimo sąvokomis. Žaidžia įvairius konstrukcinius, statybinius žaidimus: stato bokštą iš skirtingų dydžių kaladėlių, mausto piramidės žiedus ant ašies, stato iš kaladėlių, jungia įvairių konstruktorių detales ir pan., lygina įvairius statinius, stengiasi tiksliai suformuluoti atitinkamas sąvokas.
31.4.3. Tyrinėjimas, problemų sprendimas, mokėjimas mokytis	Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, bando aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta.	Tyrinėja viską, kas yra aplinkui, skaičiuoja, dėlioja tam tikra tvarka daiktus, ardo, siekdamas pažiūrėti, kas yra daikto viduje, vėl sudeda, lipdo plastilinu, pilsto vandenį į įvairius indelius, po to vėl supila į didelį indą, žaidžia slėpynes, varto knygas, vaizduoja, kad skaito, kalba apie tai, ką mato paveikslėliuose, rūšiuoja daiktus, padeda vienas kitam ir t. t. Samprotauja, kas vyko, kodėl taip atsitiko, pats stengiasi priimti sprendimus.
	Drąsiai imasi sudėtingos veiklos, tikėdamasis tam tikro rezultato, bando ją atlikti pats, stebi savo veiksmų pasekmes.	Atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas (pavyzdžiui, paimti kamuolį ir paduoti draugui). Padrąsintas daro tai, kas nauja, nežinoma. Gali daug kartų kartoti jam smagų veiksmą, krykštauti sulaukęs rezultato (pavyzdžiui, paspaudžia dėžutės dangtelį ir iššoka varlytė). Patyręs nesėkmę, bando tai atlikti dar kartą arba prašo pagalbos. Mokytojui padedant, atkreipia dėmesį į priežasties – pasekmės ryšius. Apmąsto, kodėl nepavyko, ką dar galima padaryti, kaip kitaip galima padaryti, išbando kitus sprendimo būdus.
	Domisi, kaip kas nors vyksta, veikia, atidžiai stebi, bando. Modeliuoja veiksmus ir	Klausia, kaip ir kodėl kas nors vyksta, kaip veikia, stebi, bando (pastato bokštą iš kaladėlių, jį sugriauna ir žiūri, kas vyksta). Sugalvoja ir

	siužetinio žaidimo epizodus.	žaidžia siužetus su žaislais, kviečia aplinkinius pažaisiti kartu parduotuvę, ligoninę ar kt., mėgdžioja suaugusiojo kalbą, veiksmus. Žaidimą kartoja keletą kartų, sugalvoja naujų veikėjų, veiksmų. Noriai imasi suaugusiojo darbų, padeda tvarkyti, valyti, padengti stalą.
	Moka džiaugtis tuo, ką išmoko.	Džiaugiasi tais dalykais, kurių jis jau išmoko: užsisegti sagas, sudėlioti dėlionę, spirti kamuolį, sukonstruoti nesudėtingą statinį ir t. t.
31.5. MENINĖ KOMPETENCIJA		
Sritis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiklos gairės
31.5.1. Meninė raiška		
31.5.1.1. Muzika, šokis	Klausydamas kūrinių geba reikšti emocijas ir veiksmus – šypsosi, džiaugiasi, ploja, trepsi, sėdėdamas sūpuoja kojas ir pan.	Klausosi vaikiškų dainelių apie paukščius, žvėris, gamtos reiškinius, lopšinių, žaidinimų ar trumpų instrumentinių kūrinėlių, pritaria plodamas, trepsėdamas, linguodamasis ir kt. Pamėgdžioja trumpus paukščių ir gyvūnų balsus (varnos, varlės, gegutės). Krykštauja, džiaugiasi, kai yra žaidinamas: myluojamas, supamas, kutenamas, jodinamas ant mokytojo kojos ar kelių, žaidžiama su jo rankytėmis, pirštukais. Pats bando atkartoti žaidinimo veiksmus su lėlyte ar draugu.
	Geba vienas ir kartu su kitais dainuoti 2–4 garsų daineles, palydėdamas jas judesiais.	Dainuojant rankų ir kojų judesiais imituoja dainos turinį (pvz., saulutę, lietų, katiną).
	Drauge su mokytoju žaidžia muzikinius žaidimus.	Eina ratelius ir juda pagal muziką, žodžius bėgdamas, eidamas, apsisukdamas.
	Tyrinėja ritminius muzikos instrumentus ir jais ritmiškai groja kartu su mokytoju.	Apžiūri instrumentus, paklauso jų skambėjimo, tyrinėja išgaunamus garsus, muša nesudėtingos struktūros ritmą ritminėmis lazdelėmis, būgneliais, barškučiais, varpeliais, mediniais šaukštais, akmenėliais ir kt.
	Kuria, dainuoja vieno aukščio tonu savitus žodžius.	Kuria, dainuoja apie tai, ką jis veikia, žaidžia, mato, girdi.
	Mėgdžioja gyvūnų, augalų judesius. Šoka spontaniškai.	Įvairiose mokytojo sukurtose situacijose bando šliaužti kaip gyvatė, ropoti kaip šuniukas, katytė, šokinėti kaip kiškis, mojuoti sparnais kaip drugelis ir pan., bando šiuos judesius sujungti į tam tikrą seką. Kuria šokį tyloje, pagal greitą, lėtą muziką. Veikia mokytojo sukurtose šokėjo – žiūrovo situacijose.
31.5.1.2. Žaidimai ir vaidyba	Žaisdamas daiktu ar žaislu atlieka matytus veiksmus, judesius. Įvairiai intonuodamas kalba apie tai, ką daro. Žaidžia muzikinius ratelius.	Žaidžia šeimos žaidimus: vaizduoja, kaip mama, tėtis, vaikas važiuoja automobiliu, išlipa, ieško gedimo, remontuoja ir pan. Mėgdžioja šeimos narių kalbą. Muzikiniuose rateliuose įsijaučia į veikėjus, siužetą, improvizuoja, reiškia emocijas, kurias jaučia.
31.5.1.3. Vizualinė raiška	Spontaniškai reiškia emocijas, įspūdžius dailės priemonėmis ir medžiagomis.	Užsiima daile: brūkšniuoja, baksnoja pieštuku per visą lapą, tapo guaše pamirkytu pirštuku, tepa dažus teptuku, minko, volioja lipdymo medžiagą ir kt. Pasakoja, ką nupiešė, nulipdė.
	Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis,	Spontaniškai tyrinėja vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo,

	tyrinėja įvairius veikimo jomis būdus. Labiau mėgaujasi procesu, o ne rezultatu.	teplioja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius. Tyrinėja savo keverzones.
31.5.2. Estetinis suvokimas	Atpažįsta kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius.	Klausosi įvairios nuotaikos muzikos kūrinių, pažiūri drauge su kitais vaikais šokį, vaidinimą ir po to juos aptaria, atsako į klausimus: „Ką matei?“, „Kodėl tau atrodo, kad ragana buvo pikta?“. Nupiešia labiausiai įsimintiną personažą ir papasakoja.
	Paklaustas pasako, ar patiko muzikos kūrinėlis, dainelė, šokis, vaidinimas, dailės darbelis.	Samprotauja, ar patiko tai, ką matė, girdėjo. Sužino, jog teatre viskas vyksta ne iš tikrųjų, o taip yra sugalvota, sužaisa. Aplinkoje tyrinėja dailės, tautodailės kūrinius, pasikalba apie juos.
31.5.3. Kūrybiškumas	Atranda vis naujus dalykus artimiausioje įprastoje aplinkoje.	Tiria, veikia bandymų ir klaidų keliu, džiaugiasi naujais atradimais, susipažįsta su tuo, ko iki tol nebuvo regėjęs ir patyręs. Lauke taškosi balose, voliojasi sniege, čežena po nukritusius nuo medžių lapus, vaikščioja basomis po smėlį, žaidžia su vandeniu, jį pilsto, laisto ir pan. Panaudodamas gamtines, įvairias buitines medžiagas kuria naujus, netikėtus produktus.
	Geba įsivaizduoti gyvūnus, augalus, daiktus, apie kuriuos jam pasakojama, skaitoma. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus.	Klausosi pasakojimų apie gyvūnus, augalus, daiktus, jų išorines savybes, domisi jais, pats papasakoja apie tai, ką žino. Lauke stato smėlio pilis, įvairius kitus statinius, dekoravimui naudoja gamtines medžiagas. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus veiksmus (pvz., geria arbatą, vairuoja mašiną).

32. Ikimokyklinio amžiaus (3–6 metų) vaikų ugdymo turinys:

32.1. SOCIALINĖ KOMPETENCIJA		
Sritis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiklos gairės
32.1.1. Emocijų suvokimas ir raiška	Apibūdina savo jausmus, pakomentuoja juos sukėlusias situacijas bei priežastis.	Žaisdamas vaidmenų ir naratyvinius žaidimus, tyrinėdamas ir žymėdamas, kaip jaučiasi, klausydamasis skaitomų istorijų, žiūrėdamas filmukus, patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja ir vis geriau atpažįsta bei įvardija įvairias savo ir kitų emocijas, jausmus, jas sukėlusias situacijas bei priežastis. Tyrinėja ir diskutuoja, kada vaikai būna linksmi, kada liūdni ar pikti, kas ir kodėl juos pradžiugino, nuliūdino ar papiktino. Gamina veidelius, vaizduoja įvairias nuotaikas.
	Beveik neklysdamas iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato, kaip jaučiasi kitas, pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti.	Aptaria, kaip jaučiasi vaiko draugai, artimieji, kas gali juos pradžiuginti, kaip galima paguosti. Kartu su kitais vaikais žaidžia bendrus žaidimus, kuriuose reikia suprasti kitą ir geranoriškai bendradarbiauti. Peržiūrėjęs animacinius filmukus, išklauses pasakas, aptaria personažų jausmus, jų poelgius, svarsto, kaip jis jaustųsi atsідūręs jų vietoje.
32.1.2. Savireguliacija	Gali pats pritaikyti įvairius nusiramavimo būdus. Bando	Pasikeitus dienos ritmui, įvykus netikėtam įvykiui, sulaukus netikėto kito vaiko reagavimo,

ir savikontrolė	susilaikyti nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose, ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį.	mokytojo padedamas mokosi valdyti kilusias neigiamas emocijas, kad pasijustų gerai. Nusiramina išbandydamas skirtingus per įvairias veiklas sužinotus būdus: suskaičiuoja iki trijų, penkių, atlieka kvėpavimo pratimus, išsikalba su suaugusiuoju, išsiaiškina su draugu, pasitraukia į nusiramavimo kampelį, klausosi ramios muzikos, pasakos, piešia, varto knygelę ir pan. Klausosi M. Molickos „Terapinių pasakų“, žaidžia savireguliaciją plėtojančius žaidimus (sustingti, nekalbėti, nesusijuokti, perkėlinėti dėmesį), savarankiškai išbando naujas veiklas, kartu su kitais įsitraukdamas į ištvermės, tikslumo, kliūčių įveikos reikalingas veiklas. Pratinasi įvardyti sudėtingus jausmus: nusivylimą, nerimą, pavydą, tyrinėja, kada jie kyla ir kodėl.
	Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi.	Diskutuoja, kodėl yra svarbu laikytis susitarimų, taisyklių ir pratinasi jų laikytis.
32.1.3. Savivoka ir savigarba	Supranta save kaip asmenį. Apibūdina, kuo jis panašus į kitus vaikus ir kuo skiriasi. Samprotauja apie mėgstamas veiklas, savo ryšius su šeimos, grupės ir bendruomenės nariais.	Piešdamas save ir kitus, matuodamasis, lygindamas akių, plaukų spalvą, kalbėdamas apie savo norus, pomėgius, gebėjimus, šeimas, namus, žaisdamas ar kurdamas su kitais draugais bendrus darbus, švęsdamas šventes, tyrinėja, kuo jis yra panašus į kitus ir kuo skiriasi nuo kitų vaikų ir suaugusiųjų. Apibūdinamas save nusako savo fizines ir elgesio savybes, kokias šeimai, grupei priklauso, gali pasakyti savo tautybę. Atlieka tyrimą „Man patinka“: iš senų žurnalų iškerpa paveikslėlius, kuriuose vaizduojama, kas jam patinka, ir ant didelio lapo sukuria koliažą, kuri pristato savo draugams. Po to tyrinėja, kas labiausiai patinka visos grupės vaikams, duomenis užfiksuoja pasirinkta forma. Tyrinėja vardus: kokie yra grupės vaikų vardai, kokių yra daugiausia, mažiausia, fiksuoja gautus duomenis, palygina, aiškinasi vardų reikšmes. Piešdamas, komentuodamas pristato draugams savo šeimą, Tėvynę. Pasakodamas apie šeimą išvardina savo šeimos narių vardus, jų darbus ir pareigas, nusako kai kurias šeimos narių savybes (aukštas, žemas ir pan.), pasakoja šeimos istoriją, sudaro šeimos medį. Įvairiose situacijose turi galimybes pasirinkti, nepažeidžiant savo ir kitų saugumo bei nustatytų elgesio taisyklių. Stengiasi pozityviai reaguoti į savo klaidas.
32.1.4. Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais	Geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauja su suaugusiais. Tariasi, diskutuoja su jais dėl dienotvarkės ir elgesio	Sekdamas suaugusiojo elgesio modeliu mokosi paprotinio elgesio – kaip pasisveikinti ir atsisveikinti, dėkoti, prašyti, atsiprašyti, įsiterpti į pokalbį. Įsidėmi patarles apie nemandagiai besielgiančius ir bando jas panaudoti tam

	<p>taisyklių, teikia pasiūlymus, stengiasi laikytis susitarimų.</p>	<p>tikrose situacijose. Išklaušę liaudies pasakas ir dainas, samprotauja apie įvairias gyvūnų „bėdas“, vienas kitam padedančius žvėris, taip pat apie rūpinimąsi seneliais ir ligoniais, alkanais ir ištroškusiais. Skatinamas globoti silpnesnius, padėti nelaimės ištiktiems, gerbti senolius. Klausantis liaudies pasakų aiškinasi, kas yra melas ir tiesa, baimė ir drąsa, meilė ir pagarba, kaip šiuos jausmus išreikšti, parodyti, išsakyti. Samprotauja, kokio elgesio norėtų grupėje ir kartu su mokytoju suformuluoja taisyklę. Padedant mokytojui, mokosi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti. Turi galimybę išsakyti savo nuomonę visais aktualiais gyvenimo grupėje klausimais.</p>
	<p>Geba taikiai diskutuoti, tartis, derėtis su kitais vaikais dėl žaidimų sumanymų ir veiklos. Dalijasi žaislais ir kovoja už kitų teisę žaisti paeiliui. Supranta, koks elgesys yra geras ar blogas ir kodėl. Suvokia savo veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p>	<p>Komunikuodamas su mokytoju, sekdamas jo elgesio modeliu, mokosi suprasti, gerbti ir toleruoti kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį, mažiau gebantį vaiką. Tyrinėja būdus, kurie padeda suprasti vieniems kitus, įtraukti juos į bendrus žaidimus ir veiklas. Stebėdamas suaugusiųjų ir bendraamžių elgesį, žiūrėdamas filmukus, klausydamasis skaitomų knygų, aiškinasi, koks elgesys yra tinkamas ar netinkamas, kas yra teisinga ar neteisinga ir kodėl?, klausinėja apie reikalavimus savo elgesiui namuose ir Mokykloje, stengiasi pagal įgytą supratimą elgtis tinkamai.</p>
	<p>Turi draugą arba kelis nuolatinis žaidimų partnerius.</p>	<p>Kalbasi apie draugus ir draugystę. Dalyvauja veiklose, kuriose reikia ką nors daryti kartu su kitais vaikais.</p>
32.2. SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA		
Sritis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiklos gairės
32.2.1. Kasdienio gyvenimo įgūdžiai	<p>Laikosi elgesio taisyklių prie stalo. Žino ir pasako, kam reikalingas maistas. Įvardija keletą sveikų ir nesveikų maisto produktų. Savarankiškai serviuoja ir tvarko stalą.</p>	<p>Mokosi elgesio taisyklių prie stalo: prieš valgį nusiplauti rankas, valgyti neskubant, gerai sukramtant maistą, jį skanaujant, prie stalo ramiai pasikalbant, padėkojant. Mokosi padengti kasdienį ir šventinį stalą, siekdamas estetinio išpūdžio. Režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu maitina lėles, serviuoja ir puošia stalą, kuria lankymosi kavinėje ar kitoje viešojoje vietoje siužetus. Aiškinasi, kam žmogui reikia maisto. Pasakoja, ką dažniausiai valgo pusryčiams, pietums ir vakarienei, samprotauja, kurie iš jų vartojamų produktų, patiekalų yra naudingiausi augimui ir gerai savijautai. Aiškinasi, klauso skaitomų tekstų, komentarų apie sveiko maisto naudą, sužino, ką valgyti yra naudingiau. Tyrinėja sveiko maisto piramidę: iš kelių dalių ji sudaryta, ką reiškia joje esantys simboliai, ko reikia valgyti daugiausiai, ko – mažiausiai, kiek vandens reikia išgerti per dieną; vartoja apibendrinamąsias sąvokas: grūdiniai gaminiai, pieno gaminiai, saldumynai,</p>

		<p>daržovės, vaisiai, mėsos produktai; su įvairiomis priemonėmis, medžiagomis modeliuoja piramidės maketą. Dėlioja savo dienos meniu iš kortelių su sveiko maisto produktais. Dėlioja mąstymo žemėlapius (sveika – nesveika), aiškina, kuris maistas palankus sveikatai, o kuris – ne, savo nuomonę argumentuoja. Drauge su mokytoju ir kitais vaikais eina į parduotuvę, išrenka ir perka reikalingus maisto produktus užkandžiams pagaminti. Žaisdamas „kavinę“, „restoraną“, kuria mėgstamų ir netikėtų patiekalų receptus, sudaro meniu, imituoja maisto gaminimo procesus. Įsitraukia į sveikų ir skanių gėrimų bei užkandžių gamybą: mokosi suprasti ir kurti receptus; plauna, sveria, uosto, dalina, pjausto, maišo, skanauja, pavadina; gėrisi estetiniu išpūdžiu. Žaidžia „Seklio žaidimus“ – tiria, kas „gyvena“ šeimos šaldytuve, kokių produktų yra daugiausia, kokių mažiausia, ar tai sveikas maistas. Svarsto, kodėl reikia gerti daug vandens. Atlieka eksperimentą su pupelėmis ir įsitikina vandens įtaka organizmui (į stiklines suberia pupeles, į vieną įpila tiek vandens, kad apsemtų pupeles, o kitą palieka sausą; abi stiklines padeda ant palangės ir stebi, kas po kelių dienų atsitinka su pupelėmis). Tyrinėja, matuoja, žymisi, kiek vandens išgeria per dieną. Klausosi skaitomų tekstų ir pasakojimų apie tai, kodėl svarbu branginti ir tausoti maistą, jo nešvaistyti, sužino, kad pasaulyje yra vietų, kuriose žmonės jaučia maisto stygių, tyrinėja, kiek daug darbo reikia, kad maisto produktai atsirastų ant mūsų stalo, dėlioja šį kelią iš paveikslėlių, „nueina“ jį edukacinėmis bitutėmis, piešia. Lankosi Mokyklos virtuvėje, tyrinėja, kas ir kaip jiems gamina maistą, susipažįsta su virėjomis, dietistu.</p>
<p>Savarankiškai apsirengia ir nusirengia drabužius, apsiauna ir nusiauna batus. Suaugusiųjų padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal orus. Priminus arba savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą.</p>		<p>Apsirengia lengvesniais ar šiltesniais drabuželiais, džiovina sušlapusius rūbus, avalynę. Aiškinasi, iš ko pagaminti drabužiai, avalynė, kodėl jie keičiasi pagal metų laikus. Žaidžia su drabužiais: ieško kojinių poros, rūšiuoja: žieminiai ir vasariniai, mergaitės ir berniuko, dideli ir maži, spalvoti, margi ir vienspalviai ir pan. Surengia madų šou, žaisdami tampa drabužių dizaineriais. Laikytis asmens higienos motyvuoja suaugusiojo pavyzdys, dainelės, eilėraščiai, pasakojimai, tyrinėjimai, sužinant apie bakterijas ir virusus, jų sukeliamas ligas. Supranta, kodėl svarbu plauti rankas prieš valgį, pažaidus, susitepus, pasinaudojus tualetu, ir pratina tai daryti. Žino, kaip ir kiek dozuoti skysto muilo, kad rankos būtų švarios, kaip taisyklingai šluostytis.</p>

		<p>Žiūrinėja tvarkingos, patogios, estetiškos aplinkos nuotraukas, ieško patinkančios aplinkos vaizdų informaciniuose tinklalapiuose, diskutuoja apie savo grupės aplinką, kas tvarkinga – netvarkinga, patogiu – nepatogu, saugu – nesaugu, gražu – negražu. Pastebi ne vietoje padėtus daiktus ir imasi iniciatyvos juos tvarkyti, pamato grupėje ar lauko aplinkoje numestą šiukšlę, mokosi šiukšles rūšiuoti.</p>
	<p>Savarankiškai ar priminus laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių. Stebint suaugusiajam saugiai naudojami veiklai skirtais aštriais įrankiais. Žino, kaip saugiai elgtis gatvėje, kur kreiptis iškilus pavojui, pasiklydus.</p>	<p>Žaisdami kalimo, siuvimo, dygsniavimo žaidimus, pjaustydami vaisius, daržoves, gamindami sumuštinčius ir t. t., pratinasi saugiai elgtis su įrankiais. Lankosi gaisrinėje, policijoje, ligoninėje, autoservise ir t. t.; diskutuoja, kokią pagalbą suteikia policininkai, gaisrininkai, gydytojai, automobilių meistrai ir kt. Mokosi atsargaus elgesio gatvėje taisyklių, pažinti šviesoforo spalvas ir kelio ženklus. Grupėje ir lauke žaidžia eismo gatvėje žaidimus. Varto knygeles, klausosi istorijų, pasakojimų apie (ne)saugų elgesį gatvėje. Naudoja specialias saugumo priemones – atšvaitus, saugos diržus, šalmsus, liemenes ir kt., pasako, kodėl juos nešiodami žmonės yra saugesni. Mokosi, kaip elgtis su nepažįstamais žmonėmis, įsimena pagalbos telefono numerį. Mokytojui modeliuojant įvairias situacijas, skaitant istorijas, pasakojant, kartu žiūrėjęnt paveikslėlius, korteles, kalbantis, mokosi suprasti, su kuriais žmonėmis ir kodėl bendrauti yra visada saugu (tėvai, globėjai, mokytojai ir kt.), į kuriuos žmones visada galima kreiptis pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimei, patekus į bėdą (policininkai, gaisrininkai, medikai, pardavėjai ir pan.), kaip reikia elgtis, jei visai nepažįstamas žmogus kalbina, kviečia pasivaikščioti ar pasivažinėti, siūlo saldumynų, siekia liesti. Aiškinasi, kokie prisilietimai prie jų kūno yra tinkami (artimų suaugusiųjų ar draugo apkabinimas) ir kokie netinkami, mokosi grupėje saugoti asmeninę erdvę. Mokosi tvirtai pasakyti „ne“ netinkamam prisilietimui, pasitraukti iš situacijų, kuriose pasijunta nesaugiai, pranešti apie tai suaugusiajam, kuriuo pasitiki. Vartydamas knygeles, klausydamas skaitomų pasakojimų, pasakų, žiūrėdamas filmukus, sužino apie daiktus, kurie yra pavojingi sveikatai ir saugumui, kas atsitinka, kai vaikai su jais žaidžia. Aiškinasi, kokie pavojai slypi virtuvėje (elektros prietaisai, aštrūs daiktai), vonioje (skalavimo, valymo priemonės), svetainėje, tėvų miegamajame (praviras langas, vaistai, dūžtantys daiktai). Kasdienių veiklų metu mokosi saugiai elgtis kieme, lauke,</p>

		laikytis susitartų saugaus elgesio taisyklių. Mokosi atsakingai elgtis aplinkoje, kurioje yra gyvūnų; aiškinasi, kad miške negalima valgyti rastų nežinomų uogų; miške visuomet būti šalia suaugusiojo (kad nepasiklystų); bristi į vandens telkinį ar lipti ant ledo jam užšalus galima tik stebint suaugusiajam. Modeliuoja, kuria gatvės, namų maketus, konstruoja baldus, tiltus, mašinas.
32.2.2. Fizinis aktyvumas		
32.2.2.1. Stambioji motorika	Geba eiti, bėgti ir šokinėti įvairiais būdais, pakanka išstvermės nubėgti ilgesnius atstumus.	Juda spontaniškai, atlieka veiksmus su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis, žaidžia įvairius imitacinius bei judriuosius žaidimus, kuriuose lavinami visi pagrindiniai judesiai: šliaužimas, ropojimas, ėjimas, bėgimas, šuoliukai, laipiojimas, pralindimas, metimai, pusiausvyros pratimai. Išbando įvairiausių mokytojo demonstruojamus ir pačio atrandamus ėjimo ir bėgimo būdus: eiti ratu, poroje, prasilenkiant, gyvatėle, atbulomis, šonu, pasistiebus, ant pėdos šonų, kulnų, aukštai keliant kelius, pusiau pritūpus, plačiu žingsniu, pristatomuoju, pakaitiniu ar kryžminiu žingsniu; eiti nedideliame aukštyje (suoleliu), per ištiestą virvę, padėtą lanką; bėgti pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu, suoleliu, įkalnėn, nuokalnėn, aukštai keliant kelius, šonu, atbulomis, įveikiant kliūtis; bėgimą kaitalioti su ėjimu, sustoti pagal netikėtą signalą, keisti kryptis, bėgti greitai, lėtai. Šokinėja ant vienos kojos judėdamas pirmyn, šoka į toli, aukštį. Judėjimo džiaugsmą patiria laisvai bėgiodamas, landžiodamas, šokinėdamas, laipiodamas karstynėmis, kopėtelėmis, laipteliais, važinėdamas paspirtukais, dviratukais. Žaidžia su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais: ridena, mēto įvairiu atstumu, visa jėga ar panaudojant reikiamą jėgą tikslui pasiekti, gauda. Inicijuoja ir noriai įsitraukia į mokytojo inicijuojamas veiklas, skatinančias tyrinėti, kaip juda kūnas ir atskiros jo dalys, improvizuoti, fantazuoti, ieškoti neįprastų pozų, judesiais perteikiant pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes. Aktyviai dalyvauja įvairiose estafetėse, kurių metu juda poroje, ratu, sutartinai su kitais vaikais. Veikdamas ribotame plote pratinasi judėti saugiai. Žaidžia žaidimą „Klasės“ Mokyklos kieme, koridoriuose. Šokinėja per pėdutes, esančias ant koridoriaus grindų: juda pirmyn, atgal, kairėn, dešinėn, šokinėja ant vienos kojos ir pan. Laipioja ant žaidimų aikštelės įrenginių. Įvairiai bandydamas atranda, kaip galima pajudėti, panaudojant natūralius gamtinius objektus.

	<p>Žaidžia įvairius žaidimus, praktikuoja garbingą rungtyniavimą, geranorišką lenktyniavimą. Žaidžia komandomis, derindamas veiksmus.</p>	<p>Domisi sportiniais žaidimais, žino sportinių žaidimų taisykles ir jų laikosi. Mokosi žaisti krepšinio, futbolo kamuoliais, badmintono raketėmis, kėgliais, lazdomis ir kt. Žaidžia judriuosius žaidimus. Laikosi saugaus elgesio taisyklių: žaidžia atsargiai, saugo save ir draugus. Savarankiškai suranda išeitį iš įvairių žaidybinių situacijų, siekia būti pirmas, stengiasi laimėti, garbingai lenktyniauti. Diskutuoja apie varžymąsi tarpusavyje, siekį būti geriausiems, sąžiningumą, draugiškumą, pagalbą atsitikus nelaimi. Akcentuoja, kad žmogiškumas svarbiau už norą nugalėti. Domisi olimpinėmis žaidynėmis, kuria olimpinius medalius, olimpinį deglą, vėliavą, išsiaiškina olimpinių žiedų reikšmę. Aktyviai dalyvauja sporto renginiuose.</p>
32.2.2.2. Smulkioji motorika	<p>Geba vikriau, greičiau, tiksliau, kruopščiau atlikti rankos ir pirštų judesius tiksliau valdyti pieštuką bei žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas.</p>	<p>Įveria siūlą į vaikišką adatą, siuvinėja pagal trafaretą, kerpa įvairias formas, kuria dailės darbelius, įvairias kompozicijas, kopijuoja, dengia stalą, rengiasi, naudoja buitines įrankius, žaidžia konstrukcinius ir inžinerinius žaidimus, stato, modeliuoja, kuria knygeles, atlieka pirštukų mankšteles ir kt.</p>
32.3. KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA		
Sritis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiklos gairės
32.3.1. Sakytinė kalba	<p>Klausosi įvairių stilių tekstų, mįslių, erzinimų, pajuokavimų bendrine kalba ir tarme.</p>	<p>Klausosi gyvai pasakojamų ir įrašytų (televizijos, radijo, kompaktinėse plokštelėse, internete) įvairaus stiliaus ir turinio tekstų (grožinių, publicistinių, enciklopedinių, informacinių) apie aplinką, įvykius, reiškinius, taip pat savo ir kitų vaikų kalbos įrašų. Žaisdamas, dalyvaudamas problemų sprendime, įtraukiančiose vidaus ir lauko veiklose, kelių vaikų grupelių ir didesnių grupių veiklose, mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos, reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. Kalbos supratimą plėtoja gaudamas informaciją ir kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaujant. Aiškinasi pajuokavimų, dviprasmybių, frazeologizmų, perkeltinės reikšmės žodžių prasmę, spėja, ką reiškia žemaičių tarmės žodžiai. Susipažįsta su tradicinėmis skaičiuotėmis, jų mokosi, bando kurti savas. Klausosi įvairių neilgų liaudies pasakų. Bando pats pasekti labiausiai patikusias, kurti savas. Mokytojo inicijuojamas įsitraukia į alternatyviąją komunikaciją (pavyzdžiui, veiklas, kuriose naudojami bendravimo paveikslėliai, simboliai), kūrybiškai naudojami gestais reikšdamas emocijas ir poreikius, bendradarbiaudamas.</p>
	Supranta knygelės,	Išklausęs pasakojimų, aptaria jų veikėjus,

	pasakojimo, pokalbio turinį, įvykių eigą.	siužetą. Sugalvoja, kaip išgirstą istoriją galima vizualizuoti, kelia hipotezes. Konstruoja pasakojimų turinį: stato įvairius statinius, kuria reljefo maketus, kitus objektus, kurie susiję su istorijos turiniu. Analizuoja, ko trūksta, kaip galima kitaip vizualizuoti. Plėtoja istorijas toliau, papildydamas naujais veikėjais, siužetais ir kt.
	Kalba atsižvelgdamas į bendravimo situaciją, vartoja mažiau girdimus, sudėtingesnės sandaros žodžius, įvardina įvairias detales, savybes, būsenas. Kalba taisyklingais sudėtingais sakiniais, vartoja pagrindines kalbos dalis.	Dalyvauja pokalbiuose su kitais vaikais apie jiems įdomius daiktus, poelgius, aplinką, reiškinius, nutikimus, klausinėja apie tai, kas išgirsta, matyta, sugalvota, pajausta. Išsako savo patirtį, norus, svajones, svarstymus. Vartoja mandagumo žodžius, sinonimus, antonimus ir kt. Diskutuoja, kaip išspręsti problemas, kelia hipotezes, pristato išvadas. Pratinasi perduoti kitiems reikiamą informaciją, tiksliai parinkdamas terminus, technologines sąvokas (mikrofonas, pelė, kompiuteris ir pan.), formuluodamas taisyklingus sakinius. Mokosi taisyklingai vartoti vardininką ir kreipinio šauksmininką, būdvardžių laipsnius, tariamąją nuosaką. Apibūdina daiktus, reiškinius, įvardindamas jų savybes, ypatybes, būsenas ir kt.
	Bando bendrauti su kitakalbiu arba nekalbančiu.	Bendraudamas su kitakalbiu arba nekalbančiu vaiku bando pasitelkti neverbalinę kalbą: mimikas, gestus, aplinkos objektus.
	Išgirsta žodžius, kurie panašiai skamba, bet turi skirtingą reikšmę. Išgirsta pirmą, paskutinį ir žodžio viduryje esančius garsus. Skiria gimtosios kalbos žodžius nuo išgirstų kitos kalbos žodžių.	Žaidžia įvairius garsų keitimo žodžiuose žaidimus (pavyzdžiui, „kur – mur, mė – bė, zė – žė“ ir kt.), dainuoja ritmines daineles, ieško aplinkoje daiktų, kurių pavadinimai prasideda arba baigiasi nurodytu garsu. Žaidžia kalbinius žaidimus. Sutartu būdu reaguoja į įvairius kalbos garsus (plojant, trepsint ir pan.).
	Kuria ir pasakoja įvairius tekstus.	Kuria dialogus, inscenizuoja, vaidina. Komentuoja meno kūrinius, atpasakoja pasakas, padavimus, apsakymus, matytus ir girdėtus per įvairias skaitmenines laikmenas. Kuria pasakojimus, mįsles, humoristines istorijas, deklamuoja savo sukurtus kūrinius, žaidžia prasmingais ir beprasmingais žodžiais, bando juokauti, kalbėti „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis. Keičia balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonacijas ir kt. Kuria pasakojimus apie nekasdienius, fantastinius nuotykius, personažus.
32.3.2. Rašytinė kalba	Domisi knygomis, įvairiais rašytiniais tekstais. Pradedą suprasti ryšį tarp knygos teksto, iliustracijų ir asmeninės patirties. Žino keliolika abėcėlės raidžių. Supranta, kad garsas siejamas	Domisi ir supranta knygos ar kito informacijos šaltinio dalių pavadinimus, jų funkcijas (viršelis, titulinis lapas, autorius, pavadinimas ir kt.), suvokia skirtingų žanrų leidinių skirtumus (laikraštis, kalendorius, knyga, žurnalas). Imituoja skaitymą, domisi abėcėlės raidėmis, pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide,

	su raide, o raidės sudaro žodį.	supranta, kad garsas siejamas su raide, ir kad raidės turi savo pavadinimą bei specifinę grafinę raišką. Pradeda skirti žodžius sudarančius garsus, skiemenis. Pažįsta parašytą žodį kaip atskirų raidžių junginį. Dalyvaudamas mokytojo siūlomose veiklose susipažįsta su kitais rašytinės raiškos būdais, pavyzdžiui, Brailio raštu. Sudaro savo vardo, artimųjų vardų raidžių abėcėles.
	Gali perskaityti užrašus, kuriuos mato gatvėse.	Ekskursijų, išvykų metu, artimiausioje aplinkoje atpažįsta esančius įvairius simbolinius ženklus, skaito įvairias trumpas iškabas (pavyzdžiui, parduotuvių, kirpyklių, kavinių pavadinimus).
	Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius. Piešiniuose užrašo atskirų objektų pavadinimus. Įvairiais simboliais bando perteikti informaciją. Supranta rašymo tikslus.	Įsitraukia į įvairias mokytojo siūlomas veiklas, susijusias su galimybe piešti ir rašyti, pavyzdžiui: „rašo“ žinutę ar laišką piešiniu, kopijuoja matomus simbolius, raides, žodžius, kuria savo ženklus ir simbolius, puošia ir apipavidalina užrašytas raides ar ženklus siedamas juos su realiais objektais. Mokydamasis rašinėti, veikia kūrybiškai, pavyzdžiui: iš akmenėlių, gilių, kaštonų dėlioja simbolius ir raides, pagaliuku rašo ant smėlio, kreidelėmis – ant asfalto, kuria simbolių, piešinių, ženklų „laiškus“ gyvūnams, kuria knygeles, kūno kalba vaizduoja raides, žodžius, kuria istorijas apie raides ar garsus, stato ir konstruoja simbolius, raides. Įsitraukia į mokytojo inicijuojamas veiklas, žaidimus, kurių metu piešiniiais, rašinėjimais, raidėmis pavaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus, rašo žinutes, laiškėlius tėvams, vaikams, mokytojams. Suaugusiojo pamokytas piešiniuose, po darbėliais rašo atskiras raides, savo vardą, paprastus žodelius. Iliustruoja pasakas, pasakojimus, filmukus, iliustracijose parašydamas nukopijuotas raides, žodžius. Atranda raides skaitmeniniuose įrenginiuose, sieja jas su ranka užrašytomis bei spausdintomis raidėmis, rašydamas spausdintines raides ar skaitmenis ranka ir kompiuteriu. Mokytojo įtrauktas į kūrybiškas piešimo ir rašymo veiklas, supranta rašymo tikslus, tyrinėja ir supranta, kad skirtingos kalbos turi skirtingas raides.
32.4. PAŽINIMO KOMPETENCIJA		
Sritis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiklos gairės
32.4.1. Aplinkos pažinimas	Pastebi aiškiai matomus skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų. Samprotauja apie tai, kur gyvena, kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai. Papasakoja apie naminių gyvūnų naudą žmonėms.	Natūralioje aplinkoje, dalyvaujant ekskursijose, išvykose, žygiuose tyrinėja gyvūnus, dalinasi savo patyrimu ir išgyvenimais apie naminių gyvūnų, taip pat turimų namuose augintinių auginimą. Pasitelkus grožinę literatūrą, enciklopedijas, edukacinius ir animacinius filmus, įvairius plakatus, paveikslėlius, natūralų stebėjimą, aptaria gyvūnų išorinius požymius, juos lygina tarpusavyje pagal įvairias savybes,

		<p>kalba apie jų gyvenimo būdą: kur gyvena?, kuo minta?, kuo naudingi?, prisitaikymą prie metų laikų kaitos (išskrenda į šiltuosius kraštus, užmiega žiemos miegu), aplinkos (išvaizda, elgesys), kokie žmogaus ir gyvūnų santykiai (teikia džiaugsmą, ramina, skatina norą rūpintis, teikia naudą), per rūpinimąsi gyvūnais ugdo pagarbą gyvajai gamtai. Stebi kieme sutiktus gyvūnus (sraigės, vabzdžius, vorus, varles, paukščius). Mokosi nusakyti daikto pagaminimo seką (pvz., iš avių gaunama vilna, verpiami siūlai, mezgamos pirštinės). Stebi ir paveikslėlių knygoje, animaciniuose filmuose atpažįsta svetimų kraštų gyvūnus. Grupuoja, žaidžia stalo žaidimus, įvairius loto, dėlioja sudėtingesnes dėliones, fiksuoja gyvūnus, jų elgseną dailės darbeliuose, judesiu vaizduoja gyvūnų elgseną, mokosi garsažodžių, kuriais šaukiami gyvūnai, klausosi lietuvių liaudies pasakų, eilėraščių, dainų, patarlių ir kt. Su gyvūnu pasauliu susipažįsta nuosekliai, orientuojantis į metų laikų specifiką: pavasarį tyrinėja, kokius gyvūnus žmonės augina namie, ūkyje, apklausia savo draugus, domisi parskrendančiais paukščiais, žuvų gyvenimu; vasarą pievoje padidinamuoju stiklu stebi vabzdžius, vabalus, piešia juos ant akmenukų, iš gėlių, kitų augalų klįjuoja drugelius; rudenį domisi paukščių gyvenimo ciklu, stebi, kokia tvarka išskrenda paukščiai, kas lieka žiemoti, išbando piešimą plunksnomis; žiemą svarsto, kaip padėti gyvūnams, gamina lesyklėles iš pasirinktų medžiagų, tyrinėja pėdsakus ant sniego ir kt.</p>
<p>Pastebi aiškiai matomus skirtumus ir panašumus tarp augalų. Papasakoja apie augalų naudojimą maistui. Moka prižiūrėti kambarinius augalus, daržoves, stebi jų augimą.</p>		<p>Natūralioje aplinkoje, dalyvaudami ekskursijose, išvykose, žygiuose tyrinėja augalus. Pasitelkus grožinę literatūrą, enciklopedijas, edukacinius ir animacinius filmus, įvairius plakatus, paveikslėlius, natūralų stebėjimą, aptaria augalų išorinius požymius, juos lygina tarpusavyje pagal įvairias savybes, grupuoja (pvz., lapų, žiedų, kamienų formą, spalvą). Aiškinasi, kad sėklos, svogūnai, pumpurai – augalų gyvybės buveinė, kad augalo nužydėjimas, nunykimas nereiškia gyvybės pabaigos, o tęsiasi sėkloje, analizuoja, kaip augalai prisitaiko prie metų laikų kaitos. Dalinasi mintimis, kam reikalingi medžiai (teikia pavėsį, jame prieglobstį randa gyvūnai), mokytojui padedant, išsiaiškina, kad medžiai gamina deguonį, kuris būtinas žmonių ir gyvūnų kvėpavimui, ir supranta, kad medžius reikia saugoti ir sodinti. Augina daržoves, prieskonines žoleles, prižiūri, aiškinasi, kokioje</p>

		<p>žemėje auga geriau, kokioje prasčiau. Prižiūrėdamas mokosi rūpintis gamta ir aplinka, prisiimti atsakomybę, pasitikėti savo jėgomis. Svarsto, ko reikia, kad sėklos sudygtų, gėlė pražystų. Išsiaiškina, jog augalams reikia šviesos, drėgmės ir šilumos, iš jų gaminami tam tikrai daiktai, medžiagos (pavyzdžiui, popierius, augaliniai dažai), gėlės, medžiai puošia aplinką, daugelį augalų naudojame maistui, kai kurie gydo. Kuria žemės meną pasitelkdamas įvairius augalus. Kuria portretus iš daržovių, vaisių, uogų, įvairių augalų. Ruošia daržovių, vaisių salotas, varto knygeles, įvardina žinomus medžius, gėles, grybus, daržoves, uogas, vaisius, juos atpažįsta iliustracijose, paveikslėliuose. Su augalų pasauliu susipažįsta nuosekliai, orientuojantis į metų laikų specifiką: pavasarį susipažįsta su augalo gyvenimo ciklu, tyrinėja augalų sėklas, sodinukus, kuria eksperimentinį daržą, atranda vaistažolių pasaulį; vasarą grožisi gėlių žiedais, kuria koliažus iš gėlių antspaudų, dėlioja puokštes, tyrinėja gėlynų, pievų, miškų augalus; rudenį aiškinasi, ką žino apie medžius, tyrinėja jų sėklas, lapus, stebi, kaip keičiasi medžiai skirtingais metų laikais, džiaugiasi sodo ir daržo gėrybėmis, tyrinėja Mokyklos kieme augančius augalus; žiemą rūpinasi kambariniais augalais, ragauja vaistažolių arbatas.</p>
<p>Domisi, tyrinėja ir bando samprotauti apie negyvosios gamtos objektus bei reiškinius.</p>		<p>Klausosi pasakojimų, žiūri edukacinius filmus apie dangaus kūnus, ieško informacijos apie juos knygoje, internete. Atlieka stebėjimo užduotėles ir lygina stebėjimų duomenis: stebi žvaigždes žiemą ryte, įvairius gamtos reiškinius, saulės buvimo danguje vietą iš ryto, vidurdienį ir vakare, kartu su tėveliais stebi naktinį dangų, oro permainas, patikrina meteorologinius pranešimus. Tiria šešėlius, kuria šešėlių teatrą apie saulės ir mėnulio draugystę, pasigamina ir tyrinėja saulės laikrodžius. Samprotauja, kaip dangaus kūnai veikia augalus, gyvūnus, žmones, kokie neįprasti gamtos reiškiniai vyksta pasaulyje (pavyzdžiui, ugnikalnių išsiveržimas, žemės drebėjimas, smėlio audra). Tyrinėja saulės sistemą: kas yra kosmosas?, kokioje planetoje gyvena žmonės?, kaip atrodo Žemė?. Susipažįsta su teleskopu, iš įvairių medžiagų kuria Žemės gaublio modelį, stebi žvaigždes. Tyrinėja orus: naudodamas „oro gaudykles“, pūsdamas per šiaudelį į vandenį, aptinka oro buvimo ženklus; matuoja termometru oro temperatūrą, fiksuoja vėjo kryptį, analizuoja, koku pavidalu krituliai iškrenta iš debesų (kietu, skystu) ir koku pavidalu jie nugula ant žemės (rasa, lijundra, šerkšnu), kuria vizualinius</p>

		<p>grafikus. Tyrinėja vandenį: vandenį užšaldo į ledą, tirpina ledo kubelius, stebi, kaip šiltą dieną vanduo išgaruoja nuo šaligatvio plytelių, samprotauja apie vandens būvius ir ko reikia, kad jie keistųsi. Spėlioja ir eksperimentuoja, kurie daiktai, sumesti į vandenį, nuskęs, aiškinasi, nuo ko tai priklauso. Mokytojui padedant, aiškinasi, kodėl laivai neskęsta. Įvairiomis priemonėmis matuoja lietaus kiekį ir fiksuoja savo stebėjimus. Bando pats pasidaryti lietu iš ledo gabalėlių. Panaudodamas skaidrų maišelį, vandenį ir rašalą pasigamina priemonę, kuri padeda pamatyti visą vandens ciklą. Eksperimentuodamas išsiaiškina, ar kietos medžiagos tirpsta vandenyje (cukrus ištirpsta, o smėlis – ne), ar galima gauti mišinius (pienas su vandeniu susimaišo, o aliejus – ne). Žaisdamas su prizmėmis, susipažįsta su spalvų spektru, lauke pastebi vaivorykštę ir išsiaiškina, kad jai susidaryti reikia lietaus ir saulės. Tyrinėja vėją: pasigamina vėjo malūnelį ir stebi, kodėl jis ima lauke sukstis, kur ir kodėl jis sukasi greičiausiai, o kur lėčiausiai. Aiškinasi, ar vėjas turi jėgos, kaip keliauja vėjas. Įvairiomis priemonėmis bando sugauti vėją.</p>
	<p>Suvokia metų laikų kaitai būdingus požymius.</p>	<p>Kalbasi apie metų laikų kaitą, įvairiu metų laiku atliekamus darbus. Stebi, kaip keičiasi gamta keičiantis metų laikams, kaip kinta žmogaus apranga, avalynė, samprotauja, kokią reikšmę konkretus metų laikas turi eismo sąlygoms, kas keičiasi – mašinų greitis kelyje, padangos ir kt. Aktyviai veikdamas patiria atradimus: žiemą, esant sniegui, pro padidinamąjį stiklą tyrinėja pėdsakus, mēto gniūžtes į taikinį, piešia ant sniego, ledo, atlieka eksperimentus – kada tirpsta sniegas arba ledas, kas iš jų tirpsta greičiau ir kt.; pavasarį tyrinėja, kaip po žiemos atgimsta visa gamta, užsiima aplinkos švarinimu; rudenį gėrisi lapų spalvomis, kiekvieną dieną stebi ir fiksuoja orus, aiškinasi, kaip jie keičiasi.</p>
	<p>Skiria ir pavadina suaugusiųjų profesijas, darbus ir buitį palengvinančią techniką (prietaisai, transportas, įrenginiai).</p>	<p>Domisi tėvų, kitų suaugusiųjų profesijomis. Dalyvauja ekskursijose į tėvėlių darbovietes, susitinka su įvairių profesijų atstovais, kalbasi apie jų profesijas. Svarsto, kuo norėtų būti užaugęs. Žaidžia žaidimą „Įvardyk profesiją“: mokytojas arba draugas pasako kokį nors daiktą, maisto produktą ir pan. ir siūlo atspėti, kas tai pagamino, iškepė, pardavė ir pan. Tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus, varto enciklopedijas, klausosi informacinių tekstų, stebi tikslingai parinktus vaizdo įrašus, aiškindamasis gamtos objektų (jie auga, daugelis juda, jiems reikia maisto ir pan.) ir žmogaus</p>

		sukurtų daiktų skirtumus, domisi, kaip yra kuriami daiktai, kiek reikia pastangų ir išmanymo juos kuriant, ir pradeda suvokti, kad žmogaus sukurtų daiktų kaitą lemia mokslo ir technologijų pažanga. Supranta, kad tos pačios paskirties daiktas (pavyzdžiui, stalas) gali būti pagamintas iš medžio, metalo, plastiko.
	Pasakoja apie savo šeimą, įvardija giminaičius, žino savo namų adresą.	Draugams pasakoja apie savo šeimą, giminę, šeimos šventes. Susipažįsta su giminės medžiu. Suranda žemėlapyje, kur gyvena seneliai, pusseserė ar pusbrolis.
	Domisi savo gimtuoju miestu. Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Suvokia, kad žemėje gyvena įvairių tautybių ir rasių žmonės.	Ieško informacijos apie gimtąjį miestą, jo istoriją, samprotauja, kuo miestas išsiskiria iš kitų, akcentuoja jo savitumą. Aplanko žymias miesto vietas, sužino kai kurių gatvių reikšmingesnius pavadinimus, pastebi artimiausios aplinkos pakitimus (naujas namas, gėlynas, gatvės, pastato remontas ir kt.). Padedant mokytojui, pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams (vėliava, herbas, himnas), atpažįsta savo miesto vėliavą, tyrinėja šalies žemėlapi, domisi vėliavų spalvų reikšmėmis, gintaru, Gedimino pilimi ir kitais simboliais bei kultūros objektais. Iš įvairių medžiagų konstruoja savo miesto, regiono ar šalies mėgstamiausių vietų modelius. Iš pasakojimų, pokalbių grupėje, šeimose ir iš socialinės medijos pažįsta iškilias savo miesto, šalies ir kitų šalių asmenybes (dainininkus, sportininkus ir kt.). Pažįsta šalyje naudojamus pinigus. Domisi gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauja etnokultūrinuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose. Stebi vaizdo įrašus apie Lietuvoje švenčiamas šventes, gamtą, aptaria tai, ką matė. Stebėdamas edukacinius filmus, vartydamas informacinius leidinius ir kt. sužino, kad žemėje gyvena įvairių rasių ir tautybių žmonės, kad kiekviena tauta turi savo gyvenamąją teritoriją – valstybę, kalbą. Žmonių panašumus ir įvairovę pajaučia, tyrinėja, supranta žaisdamas, bendraudamas gyvai, drauge ką nors veikdamas su artimiausioje (namų, Mokyklos, miesto) aplinkoje gyvenančiais skirtingo amžiaus, lyties, tautybės, profesijos, rasės, tikėjimo, gebėjimų žmonėmis. Šalies ir pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, būstų, darbų, kelionių, tradicinių menų, švenčių panašumus ir įvairovę pažįsta per įvairias medijas ir socialinius tinklus, per muzikos kūrinius, dailės darbus, virtualius susitikimus, keliones.
	Domisi, kokie daiktai buvo naudojami seniau, kaip jie pasikeitė.	Drauge su mokytoju aiškinasi, kaip daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo, kaip žmogus juos pritaikė savo

		<p>poreikiams. Lygina praeities ir dabarties daiktus, komentuoja jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš ko pagaminti. Išbando senovinius daiktus (pavyzdžiui, lygina kočėlu, muša sviestą ir kt.).</p>
	<p>Supranta, kodėl reikia rūšiuoti atliekas. Samprotauja apie ekologiją. Stengiasi tausoti gamtinę aplinką.</p>	<p>Aptaria ir supranta, kad žmogaus išmestos atliekos gali būti pavojingos gyvajai gamtai, mokosi taupiai naudoti vandenį, popierių, priemones, nešvaisto jų be reikalo, suprasdamas, kad taip prisideda prie Žemės išteklių tausojimo, tvarumo. Rūšiuoja atliekas ir meta jas į atitinkamos spalvos šiukšlių konteinerius. Aiškinasi, ką kuri spalva reiškia, kokios atliekos į kurį metamos. Daro įvairius darbelius iš antrinių žaliavų. Stebi ir aptaria edukacinius „Išmaniojo robotuko“ filmus apie ekologiją internete. Atlieka eksperimentus, kurių pagalba atranda, kaip išvalyti nešvarų vandenį.</p>
<p>32.4.2. Skaičiavimas ir matavimas</p>	<p>Susieja daiktų (realių ar pavaizduotų) kieki su atitinkamu daiktų skaičių žyminčiu simboliu. Skaičiuoja bent iki 10. Palygina mažai daiktų turinčias grupes pagal kieki. Supranta ir vartoja žodžius: daugiau (mažiau) vienu, dviem, po lygiai, pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis.</p> <p>Atpažįsta, atkuria, pratęsia, sukuria skirtingų garsų, dydžių, formų, spalvų sekas su 2–3 pasikartojančiais elementais.</p>	<p>Įsitraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridėdant po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus. Skaičiavimo užduotis atlieka jas suvaidindamas, nupiešdamas, parodydamas gestais, manipuliudamas daiktais. Įsitraukia į mokytojo inicijuotus žaidimus, kuriuose skaičiuojama į priekį ir atgal (12-os ribose), pradėdant skaičiuoti nuo bet kurio skaičiaus (10-ies ribose). Naudodamasis objektais, piešiniais, kurdamas istorijas, pradeda suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti. Iš pradžių mokosi sujungti ir išskaidyti kiekį 5-ių objektų grupėje, vėliau 10-ies ir 12-os ribose. Pradeda vartoti žodžius, kuriais nusakomi matematiniai procesai. Žaisdamas matematinius žaidimus skaičiuoja viską, ką tik galima, suskaičiuoja, kiek daiktų yra vienoje ir dviejose daiktų grupėse, kiek jų liks, jei kelis paims, pavaizduoja, sukomplektuoja, atrenka prašomą (užrašytą) objektų skaičių, pasako, kuriame iš dviejų rinkinių yra daugiau (mažiau) elementų. Mokosi susieti objektų kiekį nuo 0 iki 10 su atitinkamu skaičiaus simboliu. Abiejų rankų pirštais parodo, koks skaičius yra užrašytas. Ieško skaičių savo aplinkoje: stebi namų, mašinų numerius, pirkinių kainų užrašus ir kt. Kitiems paaiškina savo mintis, idėjas apie atliekamą skaičiavimą. Konstruojant statinius, skaičiuoja medžiagas, svarsto, kiek kokiam statybos etapui jų prireikė daugiau ar mažiau.</p> <p>Drauge su mokytoju atranda modeliavimo idėją – palaiptui susipažįsta su sekų AB, BA, ABC, AAB, ABB, ABA modeliais (raidėmis pažymima grupė elementų, kurie nuosekliai pasikartoja sekoje). Mokytojo padedamas, su</p>

		<p>kiekvieną seką modeliui susipažįsta nuosekliai, mokosi ją atpažinti, nukopijuoti, pratęsti seką, rasti jos trūkstamą narį, sukurti kitą to paties modelio seką pavyzdį. Sekų modeliavimo gebėjimus ugdosi piešdamas, dėliodamas įvairius objektus, ritmiškai dainuodamas ar judėdamas, nagrinėdamas raštus ar kurdamas ornamentus.</p>
	<p>Skiria plokštumos ir erdvės figūras. Suskirsto daiktus pagal dydį, formą arba spalvą.</p>	<p>Stebėdamas, pažindamas, spontaniškai ar tiksliai tyrinėdamas realioje ar virtualioje aplinkoje pateiktus, atrastus ar pastebėtus matematinius objektus, atpažįsta dvimates figūras (skritulį, kvadratą, stačiakampį, trikampį), trimates figūras (kubą, rutulį), mokosi apibūdinti ir palyginti jų pagrindinius elementus, grupuoti (pagal vieną požymį), komponuoti, konstruoti skirtingų dydžių figūrų (objektų) sekas. Eksperimentuoja su veidrodiniais paviršiais, taškiniais šviesos šaltiniais, stebi ir tyrinėja dvimačių ir trimačių geometrinių objektų atvaizdus. Eksperimentuodamas su figūromis (jas jungdamas, skaidydamas, dėliodamas, vartydamas, apšviesdamas), atranda, kad sudėtingesni objektai gali būti gaunami ir vaizduojami kaip paprastesnių, gerai pažįstamų objektų junginys. Savo pastebėjimus išreiškia piešiniuose, lipdiniuose. Pasirinktus daiktus laisvai rūšiuoja, skirsto į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, pradeda rūšiuoti pagal du požymius. Daiktus ir jų savybes mokosi suprasti ir pavadinti, kai jų tyrinėjimus lydi mokytojo komentarai, klausimai, grįžtamasis ryšys. Tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų (pavyzdžiui, kamuoliai skiriasi dydžiu, svoriu, spalva) ir nuo kitos rūšies daiktų (pavyzdžiui, kamuoliai forma skiriasi nuo knygų). Apžiūrinėdamas iš visų pusių, viršaus, apačios, liesdamas, uosdamas atpažįsta daiktus pagal požymius: spalvą, tekstūrą (lygus, šiurkštus, švelnus), formą (apvalus, kampuotas, pailgas), kvapą, ieško daikto pagal žodinį apibūdinimą. Mokytojui padedant, gretina realius daiktus ir jų atvaizdus iš skirtingos perspektyvos (iš šono, viršaus, apačios, šešėlio), pradeda suprasti jų vaizdavimą plokštumoje, pavyzdžiui, plane. Aplinkoje ieško daiktų ir jų dalių, savo forma primenančių pažįstamas, matytas geometrines figūras, jas įvardina, kuria statinius.</p>
	<p>Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudojami vienu ar keliais sąlyginiais matais. Atranda, kad į skirtingos</p>	<p>Bando pats nuspręsti, koku būdu galima išmatuoti atstumą: pėdomis, sprindžiais, piršto storiu, lazdele ir pan. Dydį tyrinėja, bandydamas daiktą apimti delnais, apglėbti,</p>

	<p>formos daiktus galima sutalpinti tą patį skystų ar birių medžiagų kiekį. Lygindamas dydžius, vartoja jų skirtumo didumą pabrėžiančius žodžius.</p>	<p>gretindamas su savo ūgiu. Atlieka užduotis, kurios padėtų formuoti supratimą apie tvermės dėsnį (pavyzdžiui, eksperimentuojant atranda, kad toks pat medžiagos ar produkto kiekis gali būti supakuotas skirtingų formų pakuotėse). Atranda, kad skirtingos formos daiktai gali būti tos pačios talpos ar masės. Mokytojo padedamas, ieško panašumų ir skirtumų tarp daiktų. Žaidžia žaidimus, kurie padeda lavinti supratimą apie ilgio, tūrio, masės matavimo priemones ir būdus. Dalinasi idėjomis apie daiktų dydžių santykius („šiek tiek didesnis“, „truputį mažesnis“, „didžiausias“, „mažiausias“ ir kt.).</p>
	<p>Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų ar vienas kito atžvilgiu, sakydamas: į kairę – į dešinę, aukščiau – žemiau, virš – po; šalia, greta, viduryje, tarp, priešais, prie, prieš, paskui, šalia vienas kito, už, prieš, tarp, viduje, išorėje ir kt.</p>	<p>Žaisdamas ir eksperimentuodamas vidaus ir lauko aplinkose įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu (gestais, kalba ar piešiniais, vadovaudamasis instrukcijomis) duoti nurodymus apie objekto judėjimo kryptį (į kairę, į dešinę, į priekį, atgal) ir buvimo vietą (viduje, išorėje ir kt.) arba sekti kitų atitinkamus nurodymus. Aktyviai dalyvaudamas veikloje plečia žodyną, reikalingą judėjimo kryptčiai, daiktų vietai nusakyti, keičia judėjimo kryptį pagal žodinį nurodymą arba simbolius (pavyzdžiui, randa kelią, kai maršrutas žymimas rodyklėmis), sudaro maršruto planą, papasakoja, kaip daiktai išsidėstę nuotraukoje.</p>
	<p>Žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų.</p>	<p>Aktyviai dalyvaudamas veikloje sužino savaitės trukmę, jos dienų seką. Kalbėdamas, ką veikė per dieną, savaitę, dėliodamas paveikslėlius, pradeda pavadinti paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj. Apibūdina metų laikus pagal pokyčius gamtoje, atliekamus darbus. Pasako, ką galima nuveikti per minutę, 10 minučių, dieną, savaitę, metus. Žaidžia žaidimus su smėlio laikrodžiu, žadintuvu.</p>
<p>32.4.3. Tyrinėjimas, problemų sprendimas, mokėjimas mokytis</p>	<p>Domisi aplinka, mėgsta stebėti, kaip auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai, noriai atlieka paprastus bandymus, tyrinėja, iš kokių medžiagų padaryti daiktai, kur jie naudojami.</p>	<p>Tyrinėja gamtos ir socialinės aplinkos objektus, jų kaitą, savybes. Pavyzdžiui, maišo įvairias medžiagas (sodą ir citrinų rūgštį) ir stebi vykstančias reakcijas. Atranda fizikinius reiškinius: jėgą (tamprumas, trintis), energiją (elektros energija, šilumos energija), paprastuosius mechanizmus (dvivietės sūpuoklės, nuožulnioji plokštuma), magnetizmą. Žaisdamas su tikslingai parinktais žaislais, daiktais ar priemonėmis tyrinėja tamprumo reiškinį – daiktus spaudžia, tempia, stebėdamas, kaip keičiasi, deformuojasi jų forma, tačiau atleidus jie vėl grįžta į pradinę padėtį. Trintį patiria, kai paleidžia mašinytę nuožulniąja plokštuma, ir stebi, kiek toli ji</p>

		nuvažiuoja skirtinga „kelio dangą“ (lygiomis grindimis, kilimu). Energiją tyrinėja, eksperimentuodamas su žaislų judėjimu: naudoja žaislus, varomus elektros (baterijos) energija, pats pastumia ar traukia žaislą, suprasdamas, kad jį išjudino žmogus energija. Eksperimentuoja, kokius daiktus magnetas traukia, atkreipia dėmesį, kad magnetas turi du polių, pastebi, kad kartais poliai ne traukia vienas kitą, o stumia.
	Su suaugusiais ar kitais vaikais aptaria nesudėtingų stebėjimų, bandymų ar konstravimo planus, numato rezultatą, mokosi pavaizduoti juos nesudėtingose lentelėse, diagramose, išradingai, kūrybiškai pristato savo tyrinėjimus ir kitus darbus, reflektuoja.	Mokosi fiksuoti pastebėjimus, pildyti lenteles ir pan. Atlieka nesudėtingus bandymus, stebi prietaisų veikimą: mikroskopą, lupą, teleskopą, termometrą, dinamometrą ir kt., savarankiškai jais naudojasi. Patys ieško atsakymų į iškilusius klausimus knygoje, internete. Jeigu mato, kad nepavyksta, pasiklausia suaugusiųjų, kurie gali padėti. Samprotauja apie tai, ką atrado, sužinojo, kelia tolesnius klausimus, siūlo idėjas, ką dar galima būtų tyrinėti.
	Atpažįsta, su kokia problema susidūrė.	Atvirų klausimų pagalba apmąsto problemą: kas atsitiko?, kaip jaučiasi?, kaip jaučiasi kiti?
	Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes, tariasi su kitais ir atsižvelgia į jų nuomonę.	Svarsto, kaip galima elgtis, kai niekas su tavimi nedraugauja, kokios problemos yra būdingos grupei. Mokosi pritaikyti elgesio taisykles. Dalyvauja sukurtose situacijose, kuriose turi įveikti problemas praktiškai.
	Drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą iškeliant ir sprendžiant problemas. Geba pasiūlyti idėjas.	Klausinėja suaugusiųjų, kas?, kaip?, kodėl vyksta?, pats savarankiškai bando ieškoti atsakymų. Noriai žaidžia jo amžiui tinkamus stalo ir skaitmeninius žaidimus, mėgsta klausyti skaitomų knygų, mielai jas varto, suranda atsakymus į iškilusius klausimus. Į suaugusius kreipiasi pagalbos tik tada, kai reikia.
32.5. MENINĖ KOMPETENCIJA		
Sritis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiklos gairės
32.5.1. Meninė raiška		
32.5.1.1. Muzika ir šokis	Klausosi ir tyrinėja įvairaus stiliaus, žanrų muzikos kūrinius. Įvardija kūrinio nuotaiką, tempą, dinamiką, skiria kai kuriuos instrumentus.	Klausosi etninės, klasikinės, džiaz, roko ir kt. muzikos kūrinių ir tyrinėja, kuo jie skiriasi, ar panašūs nuotaikos, tempo, dinamikos atžvilgiu, kokius instrumentus girdi (pvz., smuiką, kankles, gitarą ir kt.). Spalvomis ar piešiniu spontaniškai perteikia kilusius įspūdžius. Samprotauja apie tylos ir triukšmo skirtumus bei panašumus. Žaidybine forma mokosi atskirti signalinių žaislų, įrankių ir liaudies instrumentų garsus. Klausydamas muzikos bando ritmiškai jai pritarti barškučiais, trikampių, ksilofonu ir pan., kūrybiškai panaudoja namų apyvokos daiktus. Susipažįsta su liaudies instrumentais, bando jais groti (tarškynėmis, dūdelėmis, skudučiais, molinukais, žvangučiais).
	Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio	Dainuoja įvairaus turinio dainas visur, kur įmanoma: grupėje, lauke, dirbant, bendraujant,

	diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja. Dainuoja trumpas daineles kanonu, įsiklausydamas į savo ir draugų dainavimą.	žaidžiant. Mokosi dvibalsio dainavimo, dainuojant trumputes daineles kanonu.
	Melodiniais vaikiškais muzikos instrumentais groja 2–3 garsų melodijas.	Groja muzikos instrumentais, stebint spalvotas natas, mėgdžioja dirigentą, kuris diriguoja orkestrui. Seka dirigento judesius, kad kartu galėtų pradėti ir baigti kūrinėlį. Pritaria suaugusiojo grojimui atlikdamas muzikines pjeses solo ir orkestre.
	Kuria improvizuodamas balsu, muzikos instrumentu, žaidžia muzikinius dialogus, kuria judesius kontrastingo pobūdžio muzikai.	Balsu, muzikos instrumentu kuria melodijas trumpam tekstui (pavyzdžiui, pasaka be galo „Buvo senis ir senutė“), paveikslui (pavyzdžiui, žiemą, pavasarį, rudenį, gėles, medžius, gyvūnus ar kt. vaizduojantys paveiksliai), vietoj kalbos vietomis dainuoja (kaip operetėje), kuria muzikinius dialogus, improvizuoja savo ir kitų kurtas dainas, ritmus, šokio judesius. Žaidžia kompozitorius, choreografas, muzikinio teatro aktorius.
	Šoka sudėtingesnius ratelius (tiltelių, grandinėlės), paprastųjų ir bėgamųjų (paprastasis bėgamasis, aukštas bėgamasis, liaunas, smulkus bėgamasis) žingsnių autorinius ir natūralių judesių šokius.	Atlieka nesudėtingos struktūros folklorinius žaidimus, ratelius. Mėgaujasi įvairiais judesiais, padedamas mokytojo, tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, patiria judesio elementus ir jų derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais.
	Šoka improvizuotai kurdamas septynių–aštuonių natūralių judesių seką, perteikdamas trumpą siužetą ar pasirinktą nuotaiką, išreiškdamas erdvės (aukštai – žemai) ir laiko (greitai – lėtai) elementus.	Stebi gamtą pro langą arba nuotraukoje, paveiksle, atkreipia dėmesį, kaip kokie gamtos reiškiniai (lietus, vėjas, ugnis) ir aplinkos objektai (gyvūnai, automobiliai, traukiniai) juda ar nejudą, ieško idėjų kuriant savo judesių sekas, jas atlieka įvairiame erdvės lygyje (aukštyje), įvairiu tempu, pavyzdžiui, ridenasi žemai ir lėtai, bėga aukštai ir greitai, sukasi per vidurį greitai, lėtina sukimąsi ir sustoja; priderina savo judesių derinius pagal muziką.
32.5.1.2. Vaidyba	Kuria vaidinimus, improvizuoja, tikslingai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplinką. Žaisdamas muzikinius žaidimus ir ratelius perteikia veikėjo mintis, emocijas.	Žaidžia – vaidina trumpas improvizacijas pagal literatūrinius, muzikinius, pačių išgalvotus siužetus. Inscenizuoja liaudies pasakas ir dainas, pasiskirstydami personažų vaidmenimis. Improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes, fizinius veiksmus, atskleidžia jų norus, emocijas būsenas. Naudoja įvairius suneštus butaforinius ar natūralius, aplinkoje esančius daiktus, pagalvoja, kaip tie patys daiktai gali būti panaudoti įvairiems tikslams.
32.5.1.3. Vizualinė raiška	Detalesniais, įtaigiais dailės darbais pasakoja realias ir fantastines istorijas, įvykius. Geba vaizdus papildyti grafinais ženklais (raidėmis,	Turtina savo patirtį, vaizdinius: lankosi parodose, meistrų dirbtuvėse, parkuose, muziejuose ir kt., stebi tautodailės, taikomosios dekoratyvinės ir vaizduojamosios dailės, šiuolaikinio meno (instaliacijų, abstrakčių

	<p>skaičiais, žodžiais ir kt.). Kuria pagal išankstinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti. Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus. Susipažįsta su tradicinės ornamentikos ir tautodailės motyvais.</p>	<p>skulptūrų, fotografijų ir kt.) kūriniais, menininkų kūrybos procesą. Įsiziūri bei apibūdina, kokia gali būti ir ką gali „kalbėti“ linija (ji gali būti rami, aštri, virpanti, gali šokinėti, suktis, gali tyliai ir garsiai skambėti, gali pasakyti apie skirtingus kvapus – rožės ar česnako), spalva gali skleisti šilumą ar šaltį, ant popieriaus išpūtinėtų į šonus dažų dėmė gali priminti skrendantį paukštį ir pan. Kuria vaizdus, dekoruoja audinius, daiktus grafiniais ženklais ir simboliais (skaičiais, raidėmis). Kuria savo inicialais išgražintą asmeninę vizitinę kortelę, atviruką, paveikslėlį. Piešiniai pavaizduoja išklaustytos ir aptartos liaudies dainos ar pasakos nuotaiką, svarbiausius veikėjus. Susipažįsta su kai kuriais tradicinės ornamentikos ir tautodailės motyvais, simboliais, būdingomis spalvomis ir kt., dekoruoja jau pateiktus kontūrinius piešinius su tautodailės motyvais (pavyzdžiui, margučius, puodynes, molinius švilpukus), kuria savo ornamentus.</p>
	<p>Geba tikslingai pasirinkti dailės priemones ir technikas skirtingiems sumanymams įgyvendinti. Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis.</p>	<p>Kuria erdvines, mobilias kompozicijas, dėlioja „gražius vaizdus“ ant šviesos stalo, fotografuoja savo kūriniais, juos peržiūri naudojant multimediją. Eksperimentuoja ir atidžiau įsiziūri į įvairių medžiagų ir technikų teikiamas galimybes: piešia cukrumi, smėliu, gamina dažus, panaudojant įvairius augalus, daržoves ir pan.</p>
32.5.2. Estetinis suvokimas	<p>Džiaugiasi savo ir kitų menine kūryba. Dalijasi savo mintimis apie meninius kūrinius, perteikia įspūdžius, emocijas. Siekia kuo gražiau išreikšti save meninėje veikloje.</p>	<p>Stebi įvairius vaidinimus, koncertus, lankosi parodose, muziejuose, dalyvauja renginiuose. Samprotauja apie tai, ką pamatė, išgirdo, kas patiko, kokias emocijas sukėlė ir pan. Pats stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, dainuoti, groti, piešti, konstruoti. Kitiems girdint ir matant pasidžiaugia savo ir kitų kūryba, demonstruoja kūrinėlius parodėlėse, sudaro individualius albumus, kaupia darbelius aplankuose.</p>
	<p>Pastebi papuoštą aplinką, meno kūrinius ir pasako, kas jam gražu. Palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasako vieną kitą argumentą, kodėl gražu.</p>	<p>Klausosi muzikos kūrinių, stebi šokius, dailės darbelius, vaidinimus ir apibūdina palygindamas, kas patiko arba nepatiko. Pakomentuoja, kurie kūriniai jam gražūs, pagrindžia savo nuomonę, geranoriškai išklauso kitų. Noriai tvarko, puošia savo grupės, žaidimų aikštelės aplinką. Tyrinėdamas aplinką atranda gražius daiktus, gamtos ar miesto vaizdus. Diskutuoja, ką jis galėtų pakeisti aplinkoje, kad būtų gražiau.</p>
32.5.3. Kūrybiškumas	<p>Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto, įsivaizduoja, fantazuoja.</p>	<p>Domisi ir atsako į fantastinius, neįprastus klausimus (pavyzdžiui, kas būtų, jei išnyktų visi suaugusieji, ką daryti, kad visi žmonės būtų laimingi), sugalvoja ir išvardina kuo daugiau</p>

		daikto naudojimo būdų (pavyzdžiui, kaip dar galima panaudoti plastikinius butelius). Suvaidina kokį nors trumpą siužetą, o kiti spėja, kas ten vaizduojama, kuria pasakas sėdint ratu, piešia fantastinius gyvūnus, perkuria pasakas (pavyzdžiui, kas būtų, jei vilkas taptų geras, o Raudonkepuraitė – pikta).
--	--	---

V SKYRIUS UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

33. Vaiko pasiekimų vertinimas – būtina kokybiško ugdymo(si) proceso dalis, padedanti geriau pažinti kiekvieną vaiką ir numatyti jo ugdymo(si) perspektyvą, stebint, ką vaikas jau geba, ko ir kaip mokosi, kokia jo pažanga atskirose pasiekimų srityse, atskleidžiant potencialias jo galias ir švietimo pagalbos poreikį. Vertinimas – tai nuolatinės informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas, padedantis analizuoti vaiko pasiekimų kaitą.

34. Apie vaiko pasiekimus, ugdymo procese įgytus gebėjimus žinias ir supratimą bei nuostatas, sprendžiama iš vaiko kasdienės veiklos ir jos rezultatų. Mokytojai dokumentuoja ugdymo procesą, renka reikšmingus vaiko ugdymosi proceso ir pasiekimų įrodymus (stebėjimo medžiagą, nuotraukas, vaizdo įrašus ir kt.), analizuoja vaiko ugdymosi pažangą. Ugdymo(si) procesą jie planuoja atsižvelgdami į vaikų ugdymosi pasiekimus ir vaikų pažangos analizės rezultatus.

35. Vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, pasiekimus ir pažangą mokytojai vertina ir analizuoja kartu su pagalbos vaikui specialistais.

36. Ugdymo pasiekimų vertinimo metodai: stebėjimas, pokalbis su vaiko tėvais, vaiko veiklos analizė, vaiko kalbos ir veiklos vaizdo įrašai, tyrimas, tikslingi darbeliai su tam tikromis užduotimis ir kt.

37. Vaiko pasiekimus mokytojai vertina mokslo metų pradžioje ir pabaigoje. Vertinimą atlieka ir tada, kai pradeda dirbti su nauja grupe, kai vaikas pradeda lankyti Mokyklą.

38. Informacija apie vaikų pasiekimus kaupiama:

38.1. elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“ esančiame vaiko pasiekimų apraše, kuriame pasiekimai fiksuojami trumpais komentarais, nurodant ugdymosi pasiekimų sritį ir pasiekimų žingsnį, kurį yra pasiekęs vaikas;

38.2. „Vaiko pasiekimų aplanke“, kuriame talpinama medžiaga apie vaiko pasiekimus ir pažangą. Tai gali būti vaiko dailės ir kiti darbeliai, įdomesnės jo mintys, samprotavimai, žodinė kūryba, nuotraukos, rašytinės kalbos pavyzdžiai, įvairios vaiko veiklos stebėjimo aprašai, tėvų pastebėjimai, vertinimai, pedagogų refleksija apie vaiko pasiekimų lygį, daromą pažangą ir ugdymo perspektyvą.

39. Mokytojai nuolatos teikia vaiką motyvuojantį, įtraukiantį, auginantį grįžtamąjį ryšį. Su vaikais pasidžiaugia veikla, aptaria veiklos procesą ir rezultatus, vaikai mokosi patys įsivertinti savo veiklos patirtis ir rezultatus. Vaikų pasiekimus ir pažangą mokslo metų pradžioje ir pabaigoje arba pagal poreikį mokytojai aptaria su vaiko tėvais (globėjais).

40. Vaikui pabaigus ikimokyklinį ugdymą, jo pasiekimų aprašas archyvuojamas elektroninio dienyno archyve. „Vaiko aplanke“ tėvų pageidavimu gali būti atiduotas šeimai.

VI SKYRIUS NAUDOTI ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

1) Braslauskienė R., Norvilienė A. ir kt. Patirtinis ugdymas(-is) vaikystėje: šiuolaikinės medijos ir informacinių komunikacinių technologijų galimybės. Klaipėda, 2018.

2) Burškaitienė R. STEAM ugdymas: patarimai ir idėjos, kaip ugdyti darželinuką. „Šviesa“, 2019.

- 3) Landsbergienė A. Pavasaris. Inovatyvi XXI a. tėvams ir pedagogams. Kad vaikai augtų laisvi ir kūrybingi. Alma littera, 2018.
 - 4) Landsbergienė A. Ruduo. Inovatyvi XXI a. tėvams ir pedagogams. Kad vaikai augtų laisvi ir kūrybingi. Alma littera, 2018.
 - 5) Landsbergienė A. Vasara. Inovatyvi XXI a. tėvams ir pedagogams. Kad vaikai augtų laisvi ir kūrybingi. Alma littera, 2018.
 - 6) Landsbergienė A. Žiema. Inovatyvi XXI a. tėvams ir pedagogams. Kad vaikai augtų laisvi ir kūrybingi. Alma littera, 2018.
 - 7) Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2016.
 - 8) Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2015.
 - 9) Ikimokyklinio ugdymo programos gairės, patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/be8a5a304add11ee9de9e7e0fd363afc>.
 - 10) Žaismė ir atradimai. Rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo pedagogams. Prieiga per internetą: <https://www.ikimokyklinis.lt/index.php/zaisme-ir-atradimai-rekomendacijos-ikimokyklinio-ugdymo-pedagogams/27912>.
-